



## **Silkin-pajan toiminta 13–18-vuotiaan nuoren apuna syrjäytymisen ehkäisemisessä**

Sosiaalialan koulutusohjelma,  
sosionomi  
Opinnäytetyö  
26.9.2008

---

Harri Kirjavainen

Koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto	
Sosiaalialan koulutusohjelma	Sosionomi (AMK)	
Tekijä		
Kirjavainen, Harri		
Työn nimi		
Silkin-pajan toiminta 13–18-vuotiaan nuoren apuna syrjäytymisen ehkäisyssä		
Työn laji	Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö	Syksy 2008	40 + 4 liitettä
<b>TIIVISTELMÄ</b>		
<p>Opinnäytetyöni työnimenä on Silkin-pajan toiminta 13–18-vuotiaan nuoren apuna syrjäytymisen ehkäisyssä. Vastausta hain kysymykseen ”kuinka Silkin-paja auttaa 13–18-vuotiasta nuorta syrjäytymisen ehkäisemiseksi”.</p> <p>Opinnäytetyöni teorettinen viitekehys oli syrjäytymisen, sosiaalipedagogiikan ja Erik H. Eriksonin elämäntieteiden teorioissa. Aineiston keräsin strukturoidulla kyselylomakkeella. Postitin lomakkeen ja vastauskirjeen otokseen valituille halukkaille vastaajille. Kyselyyn vastasi kahdeksan henkilöä. Saatut vastaukset lajittelevin havaintomatriisiin ja jatkossa analysoin ne kvalitatiivisesti.</p> <p>Tulosten mukaan vanhempien riittävä tuki ja vaikuttaminen nuoren opiskeluun Silkin-pajassa toteutuvat joidenkin nuorien kanssa, kuitenkin eriäviä mielipiteitä vastauksista ilmeni. Vanhempien mahdollisuus osallistua opetuksen seuraamiseen toteutuu. Tuloksista ilmeni vanhempien kertoneen, että nuorten opinnot onnistuvat paremmin Silkin-pajassa kuin peruskouluryhmässä ja -yhteisössä. Henkilökohtaisen opetuksen toteutumista ja oppilasmäärää pidettiin soveltuvana nuorille. Silkin-pajan toimintaa pidettiin nuoren oppimista tukevana ja taitoja kartuttavana. Tuloksista ilmeni myös, että Silkin-paja edesauttaa päättötodistuksen saamisen jälkeen opintojen jatkumista toisen asteen opinnoissa. Silkin-pajan toimintaa pidettiin syrjäytymistä ehkäisevänä.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan todeta, että Silkin-pajan pienennetyn erityisopetusryhmän fyysinen sijainti ja toimintamalli on nuoren elämän eri osa-alueiden taitoja kehittävää ja syrjäytymistä ehkäisevää. Eri ammattikuntia sisältävän moniammatillisen yhteistyön, vanhempien osallisuuden ja henkilökohtaisesta opetuksen järjestämisestä koskevan suunnitelman avulla luodaan nuorelle hyvät mahdollisuudet suorittaa perusopinnot loppuun sekä hakeutua jatko-opintoihin. Vuorovaikutuksen ja dialogisuuden kautta saatava informaatio moniammatilliselle työyhteisölle nuoren opinnoista on tärkeää suunniteltaessa nuoren arkea ja tulevaisuutta. Jatkotutkimusehdotuksekseni opinnäytetyöstäni nousi vanhempien osallisuuden kannustaminen nuoren koulunkäynnin tukemisessa.</p>		
Avainsanat		
erityisopetus, moniammatillinen työyhteisö, sosiaalipedagogiikka, syrjäytyminen		

Degree Programme in		Degree
Social Services		Bachelor of Social Services
Author		
Kirjavainen, Harri		
Title		
The Work of Silkin-paja School in Helping to Prevent the Social Exclusion of Young People Aged 13-18		
Type of Work	Date	Pages
Final Project	Autumn 2008	40 + 4 appendices
<p><b>ABSTRACT</b></p> <p>The working title of my final project was “The work of Silkin-paja in helping to prevent the social exclusion of young people aged 13-18”. I searched for an answer to the question “how does Silkin-paja help to prevent the social exclusion of young people aged 13-18 ”.</p> <p>The theoretical framework of my final project was based on the theories of social exclusion, social pedagogy and Erik H. Erikson’s life span theory. The material for the final project was collected with a structured questionnaire. I posted the questionnaire form and response letter to the willing respondents who had been selected for the sample. Eight people answered the questionnaire. I sorted the responses into an observation matrix and then analysed them qualitatively.</p> <p>According to the results, there was sufficient support as well as influence from parents in the studies of some of the young people, although the responses also showed some differing opinions. The opportunity for the parents to follow the tuition was realized. The results showed that the parents had said the young people’s studies were more successful in Silkin-paja than in a comprehensive school group and community. The realization of personal instruction and the number of students were considered appropriate for young people. Silkin-paja’s work was seen as supporting the learning of young people and increasing their skills. The results also showed that Silkin-paja helped students to continue their studies in secondary education after the school-leaving certificate was granted. Silkin-paja’s work was viewed as preventing social exclusion.</p> <p>In conclusion, it can be stated that the physical location of Silkin-paja’s reduced size special teaching group and operating model develop skills in various areas of a young person’s life and prevent social exclusion. With the help of multi-professional cooperation, the participation of the parents and a personal tuition plan, Silkin-paja provides a good opportunity for the young person to complete basic education and to apply for further studies. The information gained by the multi-professional work community through interaction and dialogue about the young person’s studies is important when planning the young person’s daily life and future. My proposal for further research based on the final project is about encouraging the parent’s participation in supporting the young person’s school education.</p>		
Keywords		
multi-professional work community, social exclusion, social pedagogy, special education		

## SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	13–18-VUOTIAAN KEHITYS	2
2.1	Varhais- ja keskinuoruus	3
2.2	Nuoren identiteetin kehittyminen	3
3	SYRJÄYTYMISRISKEJÄ PERUSOPETUKSEN AIKANA	4
3.1	Sosiaalipedagoginen näkemys syrjäytymisen ehkäisemisestä	6
4	SILKIN-PAJAN ERITYISOPETUS	8
4.1	Päätös erityisopetukseen siirtymisestä	9
4.2	Erityisopetus Silkin-pajassa	11
4.3	Silkin-pajan yhteistyötahot	12
5	TUTKIMUSASETELMA	13
5.1	Kyselytutkimus menetelmänä	14
5.2	Opinnäytetyön kohderyhmä	16
5.3	Aineiston keruu	16
5.4	Aineiston analysointi	17
5.5	Opinnäytetyön luotettavuus	18
5.5.1	Validiteetti	19
5.6	Opinnäytetyön eettisyys	22
6	TULOKSET	23
6.1	Silkin-pajan erityisopetuksen merkityksestä nuorten kannalta	24
6.2	Nuorten tulevaisuus ja syrjäytymisriski	25
6.3	Vanhempien ja perheiden osallistuminen nuoren opintoihin	25
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	26
8	OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN POHDINTA	32
8.1	Opinnäytetyön tulosten pohdinta	33
	LÄHTEET	38

## LIITTEET

- Liite 1. KUVIO 1. Silkin-pajaan vaikuttavat eri yhteistyötahot ja organisaatiot
- Liite 2. Tutkimuslupa
- Liite 3. Kysely Silkin-pajan työntekijöille ja ohjantaryhmälle sekä muille Silkin-pajan toimintaan vaikuttaneille.
- Liite 4. Saatekirje Silkin-pajan opetus- ja ohjantaryhmän henkilöstölle sekä muille Silkin-pajan toimintaan vaikuttaneille

## 1 JOHDANTO

Nuorten syrjäytyminen yhteiskunnassa on ollut esillä julkisuudessa jo useamman vuoden ajan. Vainion (2008) mukaan syrjäytyminen tarkoittaa sitä, että nuori putoaa jopa pysyvästi sosiaalisen-, koulutus- ja työelämän ulkopuolelle ja on vaarassa sortua alkoholin, huumeiden ja rikollisuuden maailmaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on selvityksissään ja raporteissaan tuonut selvästi esille syrjäytymisen ehkäisemisen tarpeellisuuden. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen linjauksia on tehty Paavo Lipposen hallituksen aikana, jolloin luotiin toimenpideohjelma nuorten osallisuushankkeen käynnistämiseksi vuonna 2002. Tuolloin tarkoituksena oli nuorten osallisuuden edistäminen ja poikkihallinnollisen yhteistyön kehittäminen (Lipposen toimenpideohjelma 2002: 3).

Opintojeni aikana suoritin työelämäharjoittelujakson Silkin-pajassa. Jakso herätti kiinnostukseni opinnäytetyön tekemiseen Silkin-pajan toiminnasta nuoren apuna. Silkin-pajan erityisopettajien, Vantaan erityisopetuksen suunnittelijan sekä Simonkylän koulun rehtorin tukevat ajatukset opinnäytetyön tekemiseen kannustivat toteuttamaan opinnäytetyöni. Opinnäytetyötäni voi käyttää lisämateriaalina kehitettäessä Silkin-pajan erityisopetusta.

Nuoret ovat Silkin-pajaan tullessaan tilanteessa, jossa he eivät pysty työskentelemään normaalissa yleisopetuksen luokassa. Nuoren oppivelvollisuuden suorittamista heikentäviä tekijöitä ovat esimerkiksi oppimisvaikeudet, vaikeudet vanhempien kanssa, sosiaalinen syrjäytyminen, henkilökohtaisten elämäntilanteiden vaikeudet tai sairaudet. Heikoilla opintosuorituksilla ja kielteisestä palautteesta johtuva heikko itsetunto voi aiheuttaa kielteisen kehän koulumenestyksessä ja sen muuttaminen voi olla vaikeaa. Yksi mahdollisuus muutokseen on esimerkiksi toimintaympäristön muuttaminen sellaiseksi, jossa kaikille oppilaille luodaan mahdollisuus onnistumiskokemuksiin. Vantaan kaupungin Simonkylän ylä-asteen erityisopetuksen pienryhmä Silkin-paja on yksi edellä mainittu. Alussa Silkin-paja oli projektiluonteista toimintaa, mutta saatuaan ryhmäraha päätöksen se sai tukevamman pohjan toiminnalleen. Silkin-pajan toiminnan tavoitteena on saada 13–18-vuotias nuori saattamaan peruskoulu päätökseen ja ehkäistä näin nuorta syrjäytymästä yhteiskunnasta.

Silkin-pajan oppilas on alle 17-vuotias ja näin ollen siis oppivelvollisuuden piirissä. Päätöksen erityisopetukseen hakemisesta ovat tehneet vanhemmat yhdessä yleisopetuksessa mukana olleen koulun rehtorin, asiantuntijan ja oppilashuoltoryhmän kanssa. Tämän myönteisiä onnistumiskokemuksia oppimisessa tarjoavan erityisopetuksen tukitoimen voi nähdä samalla interventioksi ongelmiin ajautuneiden nuorten elämässä. Toiminta, joka perustuu myös sosiaalipedagogiseen ajattelumalliin antaa nuorille taitoja selviytyä peruskoulun jälkeen antaen mahdollisimman hyvät tulevaisuuden näkymät. Saatuaan päättötodistuksen nuori saa mahdollisuuden hakeutua toisen asteen koulutukseen tai työelämään. Koulutuksella on yhteiskunnasamme vahva sija työllistämistä, elämänhallintaa ja syrjäytymistä yleisesti ajatellen.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, kuinka Silkin-paja auttaa 13–18-vuotiasta nuorta syrjäytymisen ehkäisemisessä. Määrällisen aineiston keräsin tema-aiheisella strukturoidulla kyselykaavakkeella. Kyselykaavake jaetaan kohderyhmälle. Kohderyhmä on valittu Silkin-pajan perusjoukosta, joka koostuu vuosien aikana nuorten kanssa mukana olevista työntekijöistä. Havaintomatriisiin kerätyt vastaukset analysoin kvalitatiivisesti.

## 2 13–18-VUOTIAAN KEHITYS

Erik H. Eriksonin (1966) elämäkaariteoriaa pidän luontevana valintana opinnäytetyöni teoriaksi, koska hänen näkemyksensä ihmisen elämäkaaresta ja sen kehittymisestä liittyvät oman opinnäytetyöni ongelmaan. Hänen teoriansa perustuu ihmisen kahdeksaan kehitykselliseen kriisiin, jotka rakentuvat toinen toisensa varaan. Silkin-pajan nuoren elämäkaari on Eriksonin teorian kautta tarkasteltaessa viidennessä vaiheessa, jolloin nuori tarkastelee elämäänsä psykososiaalisten tehtävien ja siirtymävaiheiden pohjalta. Kaikki ikävaiheet kehityskriiseineen sisältävät omat kehitystehtävänsä. Onnistuneilla kokemuksilla, kriisien läpikäymisen jälkeen, on seuraaviin kehitystehtäviin suotuisat vaikutukset. Epäonnistumiset ikävaiheisiin sijoittuvissa kehitystehtävissä vaikeuttavat seuraavan kehityskriisin kohtaamista (Kronqvist – Pulkkinen 2007: 30.)

## 2.1 Varhais- ja keskinuoruus

Silkin-pajassa opiskelevat 13–18-vuotiaat nuoret opiskelevat luokkayhteisössä, jossa on kahdessa eri kehitysvaiheessa olevia oppilaita. Seitsemännellä ja kahdeksannella luokalla olevat ovat varhaisnuoria kun varhaisnuoruus rajataan noin 11–14 ikävuoteen. Yhdeksännellä luokalla nuoret kuuluvat keskinuoruuteen, joka on noin 14–18 vuoden iässä, vaihetta kutsutaan myös murrosiäksi. (Kronqvist – Pulkkinen 2007).

Erikson kuvaa varhais- ja keskinuoruutta nuoren kannalta mullistavaksi ajaksi. Tuolloin nuoren mielestä hänen ajatuksiaan ja tekemisiään eivät muut ihmiset ymmärrä oikein vaikka hän kuinka yrittäisi selittää. (Erikson 1966: 356–357). Silkin-pajan nuori elää varhais- ja keskinuoruuden aikaa, joka on biologisten muutosten aikaa nuoren kehityksessä. Psykososiaalisesti nuoren todetaan tuolloin myös kapinoivan vanhempiaan ja muita auktoriteetteja kohtaan. Muita merkittäviä asioita varhais- ja keskinuoruuden aikana on ikätovereihin luotavien ystävyysuhteiden syntyminen. Monet Silkin-pajan nuoret eivät koe koulua ensisijaisesti oppimispaikkana. Nuoret kokevat sen paikkana, jossa sosiaaliset suhteet ovat pääasemassa. Lisäksi nuoren identiteetti ja minäkuva pyrkii selkiintymään ja hahmottumaan keskinuoruudessa, jolloin heidän koulunkäyntiään hankaloittaa oma tasapainottomuus. (Kronqvist – Pulkkinen 2007: 166–167.)

## 2.2 Nuoren identiteetin kehittyminen

Nuoren 13–18-vuotiaan ikäkauteen liittyvä kasvaminen fyysisesti, psyykkisesti, sosiaalisesti ja persoonallisesti on voimakasta. Hän ei selviä siitä itsenäisesti ilman aikuisen opastusta ja tukea. Nuoruus on aikaa, jolloin lapsuuden aikana kehittyneet käsitykset omasta itsestä muokkautuvat ja rakentuvat uusien voimavarojen varassa, mutta myös haasteiden edessä. Nuoren kehityshaasteet ovat hyvin mullistavia. Nuori etsii merkitystä elämälleen ja paikkaansa yhteisössä, yhteiskunnassa ja maailmassa. Kehitysvaiheesta toiseen siirtyessä ihminen reflektoi omia elämänvaiheitaan uudesta näkökulmasta ja kehittää näin omaa identiteettiään. Nuoruuden persoonallisuuden kehityksessä puhutaan usein identiteetin etsimisestä. Identiteetti-termi viittaa yksilön kokemaan jatkuvaan samankaltaisuuden tunteeseen itseään kohtaan sekä ainutlaatuisuuden ja erilaisuuden kokemukseen suhteessa toisiin. (Kronqvist – Pulkkinen 2007: 168–169, 172, 181.) Uuteen elämänvaiheeseen sisältyy kriisi. Se voi päättyä joko menestykselliseen suoritukseen tai epäonnistumiseen ja vaurioihin, jotka saattavat pahentaa tulevia kriisejä. Jokainen kriisi

merkitsee valmistelua seuraavaan, samoin kuin askel seuraa toista. Se laskee oman peruskiven aikuisiän persoonallisuudelle. (Erikson 1966: 347–348.)

Erikson (1966: 14–15) määrittelee identiteettikriisiä nuoruuden suuresta murroksesta seuraavasti: ” Se esiintyy siinä elämän vaiheessa, jolloin jokaisen nuoren ihmisen täytyy rakentaa itselleen jokin hallitseva näkemys, yleissuuntaus, henkinen pohja päätyneen lapsuutensa pirstaleista ja edessä olevan aikuisiän toiveista. Hänen täytyy suhteuttaa mielekkäästi keskenään luomansa omakuva ja se, mitä hänen herkistynyt oivalluksensa osoittaa muiden hänestä ajattelevan ja häneltä odottavan”. Tämä Eriksonin kuvaus käy Silkin-pajan nuoreen, koska tavalla tai toisella vaikeassa tilanteessa oleva nuori ilmaisee itseään tavalla, joka on katsottu olevan niin poikkeavaa, ettei koulunkäynti yleisopetuksen luokassa ole mahdollista. Keskeistä peruskouluopetuksessa on varhainen oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja tukitoimien aloittaminen, jotta vaikeuksien kielteisiä vaikutuksia oppilaan kehitykselle voidaan ehkäistä. ( POPS 2004: 28.)

### 3 SYRJÄYTYMISRISKEJÄ PERUSOPETUKSEN AIKANA

Nuorten lisääntynyt syrjäytyminen on aikamme ilmiö. Mitä syrjäytyneempi nuori on, sitä tietämättömämpi hän on tulevaisuudestaan. Syrjäytynyt nuori on kyvytön ja haluton ajatteleman opiskelua. Heikot tiedolliset ja taidolliset valmiudet, terveydelliset ongelmat, perhe-elämän vaikeudet, elämäntilanteen hallitsemattomuus ja identiteettiroolien sekoittuminen voivat tuoda tullessaan syrjäytymisen. Nuoren sisäistä elämänhallintaa tuskin voidaan sanottavasti parantaa ilma pedagogista, nuorten omakohtaista kasvua korostavaa viitekehystä. Sisäinen elämänhallinta voidaan saavuttaa vain kulkemalla omakohtaisen kasvun ja oppimisen tietä. Tämä tie voi olla hyvinkin mutkikas ja kuoppainen, jolloin sen kulkeminen vaatii sekä nuorelta, että hänen avustajiltaan suuria ponnistuksia. (Hämäläinen 2000: 13.)

Suomessa on perusopetuslaissa määritelty vakinaisesti Suomessa asuvien lapsien oppivelvollisuus. Lisäksi laissa määrätään opetuksen järjestämisestä oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaan siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Saa-dakseen peruskoulun päättötodistuksen, oppilaan tulee suorittaa hyväksytysti perusope-tuksen koko oppimäärä. (PoL 1998/628: 1 Luku. 3§ 2 mom.; 4 Luku. 11§ 1 mom.; 7 Luku. 25 §. 1 mom.) Kuitenkin joka ikäryhmässä on ollut nuoria, joilta peruskoulun op-



pimäärä jää saavuttamatta sekä niitä, jotka eivät saavuta minimikoulutustavoitetta (Pirttiniemi 2000: 59). Näiden nuorten syrjäytymisen todennäköisyys on suurempi kuin nuorilla, jotka saavuttavat peruskoulun oppikokonaisuuden.

Koulun arjessa on ollut nähtävissä oppilaiden vaikeuksien lisääntyminen ja sen joukon kasvaminen, joka tarvitsee erityistä tukea, jotta jaksaisi käydä peruskoulun loppuun ja löytäisi oman väylänsä jatkokoulutukseen. Perusopetukseen on ollut tarve etsiä nuorille yksilöllisiä ratkaisuja peruskoulun suorittamiseen. (Kurki – Nivala – Sipilä-Lähdekorpi 2006: 74). Perusopetuksessa on ollut tarve parantaa muun muassa erityisopetuksen kohdentamista ja tehostaa sitä. Moniammatillisessa toiminnassa korostuu pyrkimys saada nuoret mukaan ennen kuin ongelmat ovat liian suuria ja nuoren kasvun tukena pyritään kehittämään koko koulu yhteisön työskentelyä. Tavoitteena on interventio silloin, kun nuori on vielä kiinni yhteiskunnan rattaissa ja on oppivelvollisuusiässä sekä nuoreen on mahdollista vaikuttaa. (Linnakangas ja Suikkanen 2004: 32.)

Nuorella voi yhdellä kehityksen osa-alueella olla erityistuen tarvetta. Jos nuori sairastuu hänelle on luotava mahdollisuus käydä peruskoulua esimerkiksi sairaalakoulun kautta. (Perusopetuslaki 1998/628: 2 Luku. 4 §. 3 mom.; 4 Luku. 17§. 2 mom..) Tällä järjestelyllä pyritään ehkäisemään nuoren syrjäytymisen kehitystä perusopetuksesta.

Eriksonin (1966) elämäntieteiden viidennessä vaiheessa nuori ratkaisee minuuteen liittyviä kysymyksiä ja tavoitteena on saavuttaa ehyt minäkuva Eriksonin mukaan tämän kehitysvaiheen vaarana on identiteetti-roolien hajaantuminen. Nuori ei tiedä kuka ja mitä hänen oikeastaan pitäisi olla. Tämä ikä on nuorille usein hyvin kriittinen monella tavoin ja syrjäytymiskehitystä edistävää. Nuoret kritisoiivat kulttuuria ja aikuisten elämäntapoja kohtaan. (Erikson 1966: 53, 355–356; Kronqvist – Pulkkinen 2007: 172–173.) Nuorten ja vanhempien väliset suhteet etäännyvät toisistaan murrosiän edetessä. Myös ristiriidat kodeissa lisääntyvät. Itsenäistymisen lisäksi nuoren tärkeä kehitystehtävä on kyky solmia ja ylläpitää läheisiä ja vastavuoroisia ihmissuhteita. (Rönkä – Viherkoski – Litsilä – Poikkeus 2002.) Nuori ei aina onnistu vastavuoroisten suhteiden luomisessa, jolloin vetäytyminen sosiaalisista ihmissuhteista aiheuttaa syrjäytymisen ensiksi yksilötasolla ja jatkossa yhteisötasolla sekä lopulta yhteiskunnantasolla.

Yhteiskunnallisen kehityksen myötä nuoruudesta on tullut yhä vaativampi elämäntapa. Enää ei ole tarjolla sellaista valmiita koulutusputkea, joka johtaisi lähes varmaan ammattiin ja työpaikkaan. Aikuisuuteen kasvaminen vaatii tänä päivänä yhä enemmän eri

koulutusvaihtoehtojen punnitsemista. Moderni yhteiskunta on perustavalla tavalla koulutusyhteiskunta, jossa yksilön sosiaalinen asema määräytyy pitkälti koulutuksen perusteella. Korkeasti teknistynyt yhteiskunta vaatii jäseniltään korkeaa ammattitaitoa, joka saadaan koulutuksen avulla. Tällaisessa yhteiskunnassa heikosti koulutetuilla yksilöillä on suuria vaikeuksia integroitua työelämään. (Hämäläinen 2000: 12.)

On myös nuoria, joiden todistusten keskiarvot ovat odottamatta pudonneet useankin numeron yläasteella, vaikka koulu on saattanut ala-asteella mennä vielä hyvin tai kohtalaisesti. Kyse ei ole tällöin kykyjen puutteesta, vaan muista opintomenestykseen vaikuttavista tekijöistä. Osalla oppilailla on tarkkaavaisuushäiriöitä ja osa nuorista reagoi ongelmiinsa koulupinnauksella, epäsosiaalisella toiminnalla ja muulla häiriökäyttäytymisellä. Joidenkin oppilaiden osalta vanhempien vaikuttaminen opiskeluun ei enää auta. Osan kohdalla ongelmat ovat kasvaneet niin suuriksi, etteivät opettajat ja vanhemmat edes yhteistyössä löydä keinoja, jotka auttaisivat nuoria. Jokaisessa ikäluokassa on myös nuoria, joille koti ei tarjoa tukea riittävästi. Vanhemmat saattavat olla kouluvastaisia, eikä perheissä arvosteta koulunkäyntiä. Näille nuorille koulun ilmapiiri, opetusmenetelmät, kouluyhteisön toimivuus sekä myös koulun ulkopuoliset tukitoimet tulevat entistä tärkeämmiksi. (Linnakangas – Suikkanen 2004: 32 – 39.)

### 3.1 Sosiaalipedagoginen näkemys syrjäytymisen ehkäisemisestä

Nuorten koulutuksesta syrjäytymisellä on sen kaltaisia seurauksia sekä yksilön elämässä että koko yhteiskunnassa, että ongelmakokonaisuutta voidaan tarkastella pitkän aikavälin prosessina. Nuorten koulutuksesta syrjäytymisen ongelma on suoraan tai välillisesti yhteydessä moniin muihin sosiaalisiin ongelmiin. Sosiaalipedagogiikkaa on pidetty yhtenä keinona vastata yhteiskunnan muutoksiin. Sen tarkoituksena on etsiä käytännöllisiä ratkaisuja eri aikakausina ilmeneviin yhteiskunnallisiin ongelmiin ja niiden ennaltaehkäisyyn. Sosiaalipedagogiikkaa voidaan lähestyä kuitenkin eri näkökulmista, koska siitä ei ole yhdenmukaista tulkintaa. Sosiaalipedagogisen teorian kautta nuorten koulutuksesta syrjäytyminen saa pedagogisen tulkinnan. Se merkitsee huomion kiinnittymistä nuorten mahdollisuuksiin irrottautua syrjäytymiskierteestä oppimalla uusia asioita, saavuttamalla uudenlaisia elämäntaitoja ja motivoitumalla vastuuntuntoiseen ponnisteluun oman elämän suuntaamiseksi myönteisiin päämääriin. Ajattelutapana sosiaalipedagogiikka merkitsee ennen kaikkea pedagogisessa viitekehyksessä tapahtuvaa sosiaalisten

ongelmien erittelyä ja pedagogisten strategioiden kehittelyä sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja lievittämiseksi. (Hämäläinen 2000: 11, 16; Kurki ym. 2006: 9).

Sosiaalipedagogiikalla voidaan nähdä olevan kaksi tehtävää. Yleisenä tehtävänä on sellainen kasvatus, jonka avulla yksilön on mahdollista kasvaa yhteiskunnan jäseneksi ja toimia yhteistyössä toisten ihmisten kanssa. Toisena, erityisenä tehtävänä on kasvatuksellisin keinoin tukea syrjäytyneiden ihmisten arkipäivää niin, että jokaisella yhteiskunnan jäsenellä on mahdollisuus kehittää yhteisön elämää inhimillisemmäksi ja täydemmäksi. (Kurki ym. 2006: 9–10.)

Sosiaalipedagogisen teorian kytkemisen opinnäytetyöhöni koen tärkeäksi, koska Silkin-pajan toimintamalli voidaan kytkeä sosiaalipedagogiseen ajatteluun ja toimintaan sekä syrjäytymiskehityksen kannalta ehkäisevänä toimintana Silkin-pajan nuoren kohdalla. Sosiaalipedagogisen näkemyksen avulla voimme tarkastella opinnäytetyössäni, että onko Silkin-pajan toiminnalla nuoren henkilökohtaista kehittymistä ja menestystä edesauttava merkitys yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasolla. ”Pedagogisella” opettamisella Silkin-paja opettaa nuoria kohtaamaan omia oppimisessa vastaan tulevia vaikeuksiaan ja käsittelemään niitä niin, ettei niistä tulisi ylitsepääsemättömiä ongelmia. Sana ”sosiaalinen” viittaa yhteisöllisyyteen ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Silkin-pajan nuoren kohdalla tällä tarkoitan toisten ihmisten kanssa ja erilaisissa yhteisöissä elämisessä tarvittavien sosiaalisten valmiuksien kehittymistä, niin ettei nuori syrjäytyisi yhteiskunnasta.

Sosiaalipedagogisen toiminnan varsinaisen toimintamenetelmän peruseriaate on se, että ihmisten itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan. Tavoitteena on parantaa sosiaalipedagogisten interventioiden avulla yhdessä ihmisten itsensä kanssa yksilöiden ja ryhmien elämänlaatua. Toiminnan pohjana on myös dialogia, ihmisten välisen vuorovaikutuksen, yhteenkuuluvuuden, yhteisvastuun, yhteistoiminnan edistämisen ja sen, että ihmiset itse osallistuvat kaikkiin toimintaprosessin vaiheisiin. Erilaiset sosiaalipedagogiikan ammatilliset ovat tämän osallistumisen mahdollistajia. Heidän toiminansa on joustavaa ja mukautuvaa. Se muuttuu ja rikastuu yhteisessä työskentelyssä prosessiin osallistuvien ihmisten kanssa yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Sosiaalipedagogiikan toiminnat ulottuvatkin ennalta ehkäisevästä korjaavaan työhön ja koskettavat yksilöitä, ryhmiä, yhteisöjä ja yhteiskuntia. siksi toiminnanmenetelmiä on paljon. (Hämäläinen – Kurki

1997: 49; Hämäläinen 2000: 21–23; Kurki ym. 2006: 9–10; Mönkkönen 2007: 86–89, 120–123.)

#### 4 SILKIN-PAJAN ERITYISOPETUS

Silkin-paja on Vantaan kaupungin sivistystoimen Simonkylän koulun erityisopetuksen ylä-asteen toimipiste, jonka toiminta pohjautuu Vantaan kaupungin opetussuunnitelman yhteiseen osaan (VOPS). VOPS antaa yhdessä koulutuspoliittisen ohjelman (KOPO) ja erityistä tukea tarvitsevien oppijoiden ja erityisopetuksen tueksi laaditun suunnitelman (VERSO) kanssa kuntakohtaiset puitteet koulujen toiminnalle ja selkiyttää yhteisiä käytäntöjä, joissa ilmaistaan aiempaa korostuneemmin paikallisen päättäjän koulutuspoliittinen näkemys osana valtakunnallista koulutuspolitiikkaa. (POOPS 2005: 5.)

Vantaan perusopetuksen erityisopetusohjeistuksessa mainitaan lakien, asetusten, koulutuspoliittisten suunnitelmien ja -ohjelmien sekä vuosittaisten lukuvuosi suunnitelmien pohjalta mahdollisuudesta erityisopetuksen. Erityisopetus voidaan toteuttaa pienryhmäopetuksena, opiskelun ja oppiaineiden keskeisten sisältöjen määrittämisellä ja luetteloinnilla oppiaineista, joissa poiketaan yleisistä oppimääristä. Vantaalaisella yläasteikäisellä nuorella, joka on päätetty siirtää erityisopetukseen, on yhtenä vaihtoehtona mahdollisuus suorittaa peruskoulun oppikokonaisuus päätökseen Simonkylän koulun erityisopetuksen pienryhmässä Silkin-pajassa.

Silkin-pajassa on järjestetty erityisopetusta vuodesta 2001 lähtien. Silkin-pajan seuraavaa toimintakautta suunnitellaan joka kevät kuluvan toimintavuoden lopussa. Keväällä haastatellaan seuraavan vuoden mahdolliset oppilaat. Esitys uusien oppilaiden kanssa seuraavana lukukautena tehtävästä koulutyöstä viedään Simonkylän koulun rehtorille kevätlukukauden toukokuussa. Rehtori on vuosittain puoltanut toiminnan jatkamista ja näin opetustoiminta on voinut jatkua Silkin-pajassa kevääseen 2007 asti. Vuonna 2007 Silkin-paja sai ryhmärahopäätöksen, jonka avulla toiminta vakinaistettiin osaksi Vantaan kaupungin sivistystoimen Simonkylän koulun erityisopetusta. Vuosien aikana Silkin-pajan toiminta on mukautunut lukukausivaihteluiden mukaan. Vaihtelua on ollut niin toimipaikan kuin oppilasluvun suhteen. Silkin-pajassa opiskelevien oppilaiden määrä on vaihdellut sekä ryhmä- että yksilöopetuksessa. Tällä hetkellä Silkin-pajassa on 11 oppilasta ja siellä työskentelee erityisopettaja ja nuoriso-ohjaaja. (Sarsama 2007.)

Silkin-pajan opetus on suunnattu nuorille, joilla on vaikeuksia osallistua perusopetukseen normaalissa koululuokassa. Silkin-pajan toiminta-ajatus pohjautuu erityistä tukea tarvitsevien oppijoiden ja erityisopetuksen tueksi laadittuun suunnitelmaan (VERSO 2004). Lisäksi toiminnan taustalla on Simonkylän koulun toiminta-ajatus, jonka tarkoitus on tukea oppilaan valmiuksia kehittyä ja kasvaa vastuuntuntoiseksi, hyvin käyttäytyväksi, elämään myönteisesti suhtautuvaksi ja oppivaksi ihmiseksi. Toiminta-ajatuksessa pyritään ohjaamaan oppilaita opiskelutaitojen kehittämisessä ja erilaisten elämäntilanteiden kohtaamisessa. Simonkylän koulussa kaikilla on oikeus työskennellä rauhassa ja turvallisessa ympäristössä. Simonkylän koulun toiminta-ajatuksen tavoitteena on antaa hyvät perusvalmiudet jatko-opintoihin. (Simonkylän koulu 2007.)

Silkin-pajassa harjaannutetaan oppilasta itsenäiseen vaikuttamisen mahdollisuuteen, hyvien ja terveiden elämäntapojen omaksumiseen, myönteiseen suhtautumiseen itseensä ja muihin ihmisiin. Lisäksi siellä opetellaan taitoja kohdata vaikeuksia ja oppia ratkaistaan niitä. Oppimisyhteisössä pyritään yksilöllisyyden, persoonallisuuden ja erilaisuuden hyväksymiseen. Silkin-pajan opetushenkilöstö antaa nuorille apua koulutoimintaan liittyvissä asioissa. Työntekijät avustavat lisäksi myös Silkin-pajan ulkopuolisia moniammatillisia yhteistyötahoja, jotka toimivat nuoren hyväksi koulutoiminnan ulkopuolella. (Simonkylän koulu 2007.)

#### 4.1 Päätös erityisopetukseen siirtymisestä

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (POPS) 2004 selvennetään osa-aikaisen erityisopetuksen merkitsevän sitä, että oppilaalle jolla on lieviä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksia ja joka tarvitsee muun opetuksen yhteydessä erityistä tukea oppimisen edellytysten parantamiseksi, annetaan osa-aikaista erityisopetusta. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan muun opetuksen ohessa samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöllisesti, ja se tulee tavoitteellisesti niveltää oppilaan saamaan muuhun opetukseen. (Pops 2004: 28.)

Nuori, jolle osa-aikainen erityisopetus ei riitä yleisopetuksessa, tulee ottaa tai siirtää erityisopetukseen. Oppilaalle tehdään hänelle tehtyjen selvitysten tai tutkimusten jälkeen asiantuntijalausuntoihin perustuva erityisopetuspäätös. Päätöstä valmisteltaessa sovitaan oppilaan opiskelupaikasta ja siitä, tapahtuuko opiskelu tuettuna yleisopetuksen yhteydessä, pienryhmässä, erityisluokalla, kotona vai muualla. Erityisopetuspäätös voidaan tehdä myös määräajaksi. Sovittuna määräaikana selvitetään oppilaan tarvitsemien tuki-

toimien ja opetuksen laatu sekä hänelle soveltuva opiskelupaikka. Koulun rehtori kerää tiedot ja tarvittavat asiapaperit nuoresta, jotta päätös erityisopetuksen tarpeesta voidaan oppilashuoltoryhmän (OHR) kokoontuessa tehdä. OHR:n kuuluu rehtori, erityisopettaja, esiopettaja, luokan- tai aineenopettaja, terveydenhoitaja, psykologi tai kuraattori, avustava henkilökunta ja tarvittaessa muut asiantuntijat (VERSO 2004: 7,10.)

Oppilaiden vanhemmat toimivat yhteistyössä OHR:n kanssa erityisopetuksen päätöstä tehtäessä. Vanhemmilla on oikeus esittää toive lapsensa tulevasta koulupaikasta lähikouluun ja erityisopetuksen aluekoordinaattorille tai rehtorille. Ennen erityisopetuspäätöstä tulee mahdollisuuksien mukaan kuulla oppilaan huoltajaa sekä suorittaa oppilasta ja hänen oppimisedellytyksiään koskeva psykologinen tai lääketieteellinen tutkimus, taikka sosiaalinen selvitys (Perusopetuslaki 1998/628: 4 Luku. 17 § 3 mom.). Päätöksen oppilaan siirtämisestä erityisopetukseen tekee erityisopetuksen suunnittelija. Erityisopetuksen suunnittelija määrää myös koulun. Huoltajien kuulemisen jälkeen rehtori tekee päätöksen oppilasta koskevista opetuksen järjestelyistä. Oppilasta koskevan opetuksen järjestämisestä sovitaan, järjestetäänkö se kokonaan tai osittain perusopetuksessa vai erityisopetuksen luokassa. (Lahtinen 2007.)

Silkin-pajan opetushenkilöstö laatii yhdessä OHR:n kanssa nuorta koskevan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS). Oppilashuoltoryhmä auttaa opettajaa ja kouluyhteisöä järjestämään erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opinnot parhaalla mahdollisella tavalla. HOJKS:ssa määritellään oppilaan opintokokonaisuus, suunniteltujen opiskelun ja kuntoutuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opetusmenetelmät sekä arvioinnin perusteet. Suunnitelmassa on maininta myös oppilaan saamista tukitoimista sekä selvitys siitä, kuinka usein oppilaan on saatava tukea. Mahdollisesti oppilaalle suunniteltujen yksilöllistettyjen oppiaineiden oppimäärien poikkeavuudet yleisopetuksesta tulee kirjata suunnitelmaan. Poikkeaminen yleisistä oppimääristä päätetään yhteistyössä huoltajien ja moniammatillisen oppilashuoltoryhmän kanssa. Päätöstä tehtäessä tulee mukana olla joko psykologin tai konsultoivan erityisopettajan lausunto. Oppimääristä poikkeaminen on siis aina pedagogiseen asiantunteemukseen perustuva päätös. Myös myönteiset oppimiskokemukset, oppilaan edistyminen ja onnistuneet opetusjärjestelyt sekä toimintatavat tulee kirjata HOJKS:n sekä mahdolliset yhteistyötahot vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä kirjataan suunnitelmaan (VERSO 2004: 5–11; POPS 2004: 30 )

## 4.2 Erityisopetus Silkin-pajassa

Silkin-pajan koulutoiminta pohjautuu yleisopetukseen. Toiminta eroaa normaalista yläasteen luokkatoiminnasta esimerkiksi siten että oppilasmäärä on pienempi kuin normaalissa yläasteen luokassa ja että oppilaat voivat koulupäivän aikana opiskella sitä oppiainetta, jota jaksavat. Tarvittaessa oppilaan on keskityttävä myös itselleen vaikeisiin oppiaineisiin, jotta opettaja voi arvioida oppilaan lukuvuoden aikana kahden jakson välein. Oppilaat tarkistavat erityisopettajan kanssa, kuinka oppilaan koko vuoden osalle sovitut oppikokonaisuudet ovat oppilaan saavutettavissa. Oppilailla on myös lyhyemmät opiskelupäivät kuin perusopetuksessa, koska Silkin-pajassa taukoja on ainoastaan kaksi ruokatauon lisäksi. Luokkahuoneistossa on eri tiloja, joihin oppilas voidaan eriyttää omaan yksilöopetukseen. (Sarsama 2007.)

Oppilaat ja heidän vanhempansa voivat ottaa tarvittaessa yhteyttä Silkin-pajan opetushenkilöstöön. Yhteydenotto voi tapahtua puhelimitse, sovitulla tapaamisella tai sähköpostilla. Näin vanhemmat saavat mahdollisuuden keskustella nuorta koskevista asioista koulupäivän aikana. Toiminta-ajatus on samanlainen kuin peruskoulussa käytetty vanhempainvartti. Vanhempainvartti on peruskoulussa käytetty keskustelu-aika vanhemman ja opettajan välisen informaation nuoren koulutyöhön liittyvissä asioissa. Silkin-pajassa yhteydenottoja voi olla useampia kuin normaalissa peruskoulutoiminnassa. (Sarsama 2007.)

Oppilaiden opiskelu tapahtuu pääsääntöisesti luokassa ja oppikirjoja säilytetään luokassa. Oppilailla voi olla opiskelua satunnaisesti etäpäivinä kotona. Oppilaat katsovat koulupäivän aikana opettajan kanssa kotiopiskelun aikana tehtävät opinnot. Mahdollisten sairauslomien yhteydessä oppilaat saavat kirjat kotiin opiskelua varten. Oppilaiden pitkäaikaisten poissaolojen aikana opettaja tai nuoriso-ohjaaja on vienyt oppilaalle kirjoja kotiin opiskeltavaksi tai esimerkiksi sairaalakouluun. (Sarsama 2007.) Sairaalassa potilaana oleva oppilas opiskelee sairaalakoulussa laaditun oppimissuunnitelman mukaan. Opetusta järjestetään siinä määrin kuin se hänen terveytensä ja muut olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista. Erityisopetus järjestetään mahdollisuuksien mukaan muun opetuksen yhteydessä tai muutoin erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. (Perusopetuslaki 1998/628: 2 Luku. 4 §. 3 mom.; 4 Luku. 17§. 2 mom..) Vastuu opetuksen seurannasta ja arvioinnista on rehtorilla, joka voi sopia käytännön toteutuksesta oppilaan erityisopettajan, luokanopettajan tai luokanvalvojan kanssa. Yksityisopetusta anta-

va opettaja osallistuu yhteistyössä koulun opettajien kanssa oppilaan arviointiin. (VER-SO 2004: 13.)

Luokassa on käytössä satunnaisesti vaihtoehtoisia opetusmenetelmiä, kuten esimerkiksi sana- ja selityspelien pelaaminen. Kyseiset pelit vaativat kohtalaista yleistietoutta ja ovat nuorten suosiossa. Luokassa oppilailla on käytössä normaalit oppikirjat. Yksilöllisesti oppilailla voi käytössä olla myös helppolukuisia oppikirjoja. Tietokoneen avulla nuoret voivat opiskella luokkaopetuksen lisäksi ryhmässä tai itsenäisesti esimerkiksi ruotsin- tai englannin kieltä ja täydentää oppikirjojen kysymyksiä kirjoissa olevien ohjeiden mukaan. Peruskoulua lopettavat oppilaat voivat tehdä tietokoneella urasuunnittelua ja hakea jatkokoulutukseen yhteishaussa opetushenkilöstön kanssa. Osana opetusta opettaja muistuttaa päivän päätteeksi oppilaita kouluun tulemisesta seuraavana päivänä. Oppilaan jäädessä aamulla kotiin opettaja lähettää tekstiviestin tai soittaa oppilaalle, jotta nuori saapuisi kouluun. (Sarsama 2007.)

#### 4.3 Silkin-pajan yhteistyötahot

Silkin-pajaan vaikuttavat eri yhteistyötahot ja organisaatiot (KUVIO 1, liite 1). Nuoren opintoja on ollut avustamassa eri ammattikuntien edustajia eri toimipaikoista. Yhteystahot ovat olleet tai ovat tällä hetkellä yhteydessä Silkin-pajan toimintaan nuoren kautta. Nuorta koskevien tietojen saamiseksi Silkin-pajan on saatava tiedonsiirtoon nuoren yksiselitteisesti antamallaan suostumuksella. (Henkilötietolaki 1999/523: 2 Luku. 8§ 1 mom. 1 kohta). Silkin-pajan nuorten ikä huomioden tulee ottaa myös huomioon nuoren toiveet ja etu. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812: 2 Luku.10§. 1–2 mom.).

Silkin-pajassa työskentelee erityisopettaja ja nuoriso-ohjaaja. Toimintaan vaikuttaa myös moniammatillinen ohjantaryhmä, johon kuuluvat Vantaan kaupungin sivistystoimen erityisopetuksen suunnittelija sekä sivistystoimen johtava psykologi, Simonkylän koulun rehtori, kuraattori ja ohjantaryhmän kokoukseen mahdollisesti mukaan kutsutut konsultoivat tahot. Ohjantaryhmän tarkoitus on auttaa Silkin-pajan työntekijöitä opiskelijaa koskevissa asioissa sekä olla avuksi myös työntekijöitä askarruttavissa asioissa. Ohjantaryhmä sekä muut konsultit ja yksityisopettajat kokoontuvat käsittelemään nuoren koulunkäynnin sujuvuuteen liittyviä asioita, kun nuori sitä erikseen tarvitsee tai pyytää. Työntekijät voivat myös tarvita nuorta koskevissa ongelmissa esimerkiksi edellisten koulujen opetushenkilöstöltä tai kuraattorilta tietoa jo tapahtuneista opintomenestykseen



vaikuttavista seikoista. He saattavat tarvita myös johtavan psykologin konsultoivaa apua, jotta nuoren opintoja vaikeuttavat seikat otetaan esille oikein ja riittävän ajoissa. Nuori voi olla myös itse yhteydessä esimerkiksi koulukuraattoriin. Tavoitteena on, ettei ongelma hidasta nuoren kehitystä ja koulunkäyntiä. (Sarsama 2007.)

Silkin-pajan toimintaan vaikuttavat nuorten kautta myös Helsingin yliopistollinen keskussairaalan (HYKS) Lasten ja nuorten psykiatrian poliklinikan Tikkurilan toimipiste sekä Tehtaanmäen koulun Klondyke Keravan toimipiste. Poliklinikoilla arvioidaan nuoren tasapainoisen elämän, normaalin ikään liittyvän kasvun ja kehityksen sekä perheen tuen tarvetta. Osa nuorista on voinut aloittaa opiskelun Silkin-pajan erityisopettajan kanssa sairaalakoulussa ja siirtynyt sieltä Silkin-pajaan koulun käyntiin. (Paavilainen 2007.)

Nuoret käyvät poliklinikoiden vastaanotoilla tarvittaessa. Poliklinikat tekevät yhteistyötä vanhempien, koulun, sosiaali- ja terveystoimen, erikoissairaanhoidon ja erityisnuorisotyön kanssa auttaakseen nuoren kanssa toimivaa moniammatillista työyhteisöä ja opettajia nuoren koulunkäynnissä. Lasten- ja nuortenpsykiatrian poliklinikan Tikkurilan toimipiste antaa hoitoa pääsääntöisesti 12-vuotiaaksi saakka. Tapauskohtaisesti kuitenkin katsotaan, kuinka kauan nuori voi olla asiakkaana 12 ikävuoden jälkeen. (Paavilainen 2007.)

Tikkurilan sosiaali- ja terveysaseman palvelut ovat osaltaan auttamassa Silkin-pajan toimintaa. Esimerkiksi oppilaan koulunkäyntiin vaikuttavat perhe-elämän vaikeudet, ovat yhtenä osana sosiaalityöntekijöiden työnkuvaa Silkin-pajan toiminnassa. Sosiaalityö on mukana niiden nuorten kanssa, jotka tarvitsevat apua ja ohjausta oikeuskäytännöllisissä ja kriminaalisissa asioissa. Sosiaalityöntekijän apu Silkin-pajalla on oppilaan tarpeiden pohjalta lähtevää. Silkin-pajan työntekijät ottavat yhteyttä sosiaalityöntekijöihin esimerkiksi oppilaan liiallisen poissaolomäärän takia. (Sarsama 2007.) Silkin-paja tekee yhteistyötä sekä perheiden että moniammatillisen yhteistyöverkoston kanssa.

## 5 TUTKIMUSASETELMA

Opinnäytetyöni tutkimustehtävänä oli selvittää, kuinka Silkin-paja on apuna 13–18-vuotiaan nuoren syrjäytymisen ehkäisemisessä. Työelämälähtöisyyttä opinnäytetyöhöni

kartoitin keskustellen Silkin-pajan erityisopettajien Pauli ja Pasi Sarsaman kanssa. Lisäksi opinnäytetyön toteuttamisesta keskustelin puhelimitse ja sähköpostitse Vantaan kaupungin sivistystoimen erityisopetuksen suunnittelijan Eero Väätäisen sekä Simonky-  
län koulun rehtorin Tommi Jokisen kanssa. Opinnäytetyön toteuttamiseen sain tutki-  
musluvan peruskoulutoimen johtajalta Tiina Hirvoselta kesäkuussa 2007 (liite 2).

Idea opinnäytetyön tekemiseen syntyi pääosin kahden tekijän vaikutuksesta. Ensimmäi-  
nen vaikuttava tekijä oli nuorten syrjäytymisestä käytävä ajankohtainen keskustelu. Toi-  
sena vaikuttaneena tekijänä oli kiinnostus Silkin-pajan toimintaan ja siihen, kuinka Sil-  
kin-paja auttaa 13–18-vuotiasta nuorta syrjäytymisen ehkäisemisessä.

### 5.1 Kyselytutkimus menetelmänä

Strukturoidun kyselykaavakkeen käyttö opinnäytetyössäni tuntui luonnolliselta, koska  
se mielletään etenkin määrällisen tutkimuksen aineiston keruumenetelmäksi ja sen avul-  
la katsoin saavani luotettavimmat tulokset vastaajien mielipiteistä. (Vilka 2005: 77–  
80). Moniammatillisen työyhteisön yhtenevien mielipiteiden määrää kartoitan Rensis  
Likertin vuonna 1932 kehittämällä menetelmällä. Menetelmän katsoin soveltuvan hyvin  
opinnäytetyöhöni, koska kyseisellä menetelmällä saadaan esiin sanallisella mittaamisel-  
la järjestysasteikkoa käyttämällä vastaajien yhtenevät mielipiteet.

Menetelmässä vastaajat valitsevat väittämän kohdalla vaihtoehdoista 1-5. Kaikkiin väit-  
tämiin vastaajat vastasivat valitsemalla vaihtoehdoista (1) en ole ollenkaan samaa mieltä  
asiasta, (2) olen jonkin verran erimieltä asiasta, (3) en ole asiasta mitään mieltä, (4) olen  
jonkin verran samaa mieltä asiasta ja (5) olen täysin samaa mieltä asiasta. Joidenkin  
vastaajien mielestä vastauksista useampikin vaihtoehto saattoi pitää paikkaansa, jolloin  
vastaaja oli valinnut useamman vaihtoehdon. Avoimissa kysymyksissä hain jatkovasta-  
usta väittämille 12 ja 17. Mikäli vastaaja oli vastannut väittämään 12 ”täysin samaa  
mieltä”, olin antanut vastaajille mahdollisuuden kertoa oman näkemyksensä väittämäs-  
tä. Vastaajan vastattua kohtaan 17 ”täysin eri mieltä”, vastaajalla oli mahdollisuus kir-  
joittaa kehitysehdotus väittämään. Kyselylomakkeessa kaikki (26 valinnaista ja kaksi  
jatkokysymystä, liite 3.) kysymykset on numeroitu juoksevilla numerolla, jotta kysy-  
mykset eivät sekoittuisi toisiinsa. Jokainen numeroitu kysymys sisälsi väittämän, johon  
vastaaja vastasi omalla näkemyksellään.

Strukturoitu kyselykaavake on tehty opinnäytetyön ongelman ja valittujen teorioiden pohjalta. Kyselyä on muodostettu ottaen huomioon nuoreen vaikuttavan kehityksellisten, erityisopetuksen sekä perusopetuksen aikana olevia syrjäytymisriskejä. Tarkoituksena on kerätä moniammatillisen henkilöstön mielipiteistä näkemys siitä, millä lailla Silkin-paja auttaa 13–18-vuotiasta nuorta syrjäytymisen ehkäisemisessä. Kyselytutkimuksen tekeminen on aloitettu muodostamalla tutkimusongelma. Ongelman jaoin mielestäni tärkeisiin teema-alueisiin. Tarkasteltuani teemoja teorioihin muodostin väittämiä.

Tutkimusongelman selvittämiseen keräsin tietoa kvantitatiivisesti teema-alueittain strukturoidulla kyselylomakkeella (liite 3). Strukturoidulla kysymyskaavakkeen avulla olen voinut tarkasti kohdentaa ne teema-alueet, joihin haen vastauksia kohderyhmän mielipiteen kautta. Saatuja tuloksia käsitellään tilastollisin menetelmin. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2004: 131.)

Teema-alueessa ”Nuoret” ja ”Nuoren tulevaisuus” kartoitin Silkin-pajan erityisopetuksen vaikutusta nuoren opintoihin perusopinnoissa ja jatko-opinnoissa. Kysymykset koskivat peruskoululuokan fyysisen sijoittumisen merkitystä nuorelle ja opetushenkilöstön määrän vaikutusta henkilökohtaisemman ohjauksen saamiseksi oppilaalle. Lisäksi kartoitin mielipidettä Silkin-pajan erityisopetuksen vaikutuksesta erityisopetukseen otetun nuoren opintomenestykseen sekä Silkin-pajassa opeteltavien taitojen vaikutusta nuorten selviytymiseen yhteiskunnassa perusopintojensa jälkeen.

Osiassa ”Perhe” kartoitin Eriksonin kehitysteorian avulla nuoren koulunkäyntiin vaikuttavia tekijöitä. Nuoren opetuksen seuraamisen määrää kartoittamalla sain tietoa siitä kuinka paljon vanhemmat voivat vaikuttaa ja osallistua lapsensa koulunkäyntiin ja näin osaltaan auttaisivat lastansa myös kehityskriisien kohtaamisessa.

Teema-alueessa ”Henkilökunta ja sen riittävyys” kartoitin tietoa Silkin-pajan yhteistyötahojen toiminnan lisäämisestä, riittävydestä ja toimivuudesta. Silkin-pajan moniammatillisen työyhteisön tuen riittävyttä kartoittamalla sain tietoa nuoren kanssa toimivien yhteistyötahojen riittävästä tuesta, jolla nuoren koulunkäynti onnistuisi. Alueessa kartoitan myös mielipiteellä moniammatillisen työyhteisön reaaliaikaista tiedonkulkua ja sen merkitystä nuoren syrjäytymiskehityksen kannalta.

Sosiaalipedagoginen yhteys teemoihin tulee kun syrjäytymiskehityksessä oleva nuori huomaa vanhempiansa ja eri yhteistyötahojen tuella saavuttavansa opintomenestystä.

Nuorelle vahvistuu kyky luottaa itseensä ongelmiansa ratkaisussa sekä suunnitella tulevaisuuttaan.

## 5.2 Opinnäytetyön kohderyhmä

Opinnäytetyöni kohderyhmän valitsin systemaattisesti, koska halusin tehdä opinnäytetyön, jossa kaikki Silkin-pajan organisaation ammattikunnat olisivat mukana. Kohderyhmä voidaan valita satunnaisesti tai systemaattisesti. Kohderyhmää voidaan käyttää, jos tutkimuskohteena ovat luonnolliset ryhmät, kuten organisaatiot. Toteutuneesta kohderyhmästä tulisi saada sama tulos kuin kokonaistutkimuksessa koko perusjoukolta. (Vilka 2005: 77–80.)

Perusjoukko opinnäytetyössäni on Silkin-pajan tämänhetkinen opetushenkilöstö sekä muut Silkin-pajan toimintavuosien aikana toimintaan vaikuttaneet ulkopuoliset ammattihenkilöt. Vastaajat valitsin ryväsotannalla toimintavuosien aikana otetuista luokkakuvista, ohjantaryhmästä, paikalla olevista erityisopettajista ja nuoriso-ohjaajasta sekä paikalla olevien työntekijöiden kertoman mukaan Silkin-pajan toiminnassa mukana olleista työntekijöistä. Ryväsotanta on menetelmä, jolla kohderyhmä poimitaan koko perusjoukosta.

Valitsin kohderyhmään tietoisesti eri ammattikuntien edustajia vastaamaan strukturoituun kyselykaavakkeeseen, jotta moniammatillisen työyhteisön näkemys tulisi mahdollisimman laajasti esille. Kohderyhmään valitut pystyvät näin parhaalla mahdollisella tavalla edustamaan kaikkia Silkin-pajassa vuosien aikana toimineita ammattihenkilöitä.

## 5.3 Aineiston keruu

Kaikilta viideltätoista kohderyhmään valitulta vastaajalta kysyin puhelimitse halukkuutta vastata kysymyksiin. Vastaajien suostumuksen jälkeen postitin strukturoidun kyselykaavakkeen, saatekirjeen (liite 4) ja vastauskuoren valmiiden osoitetietojeni kanssa kohderyhmälle elokuussa 2007. Saatekirjeessä toivoin vastauksien olevan takaisin syyskuun 2007 loppuun mennessä. Heikkilä (2004: 66) toteaa, että kyselylomakkeiden toimitusaikaan kannattaa kiinnittää huomiota ja ettei vastaamiseen tulisi jäädä aikaa enempää kuin kymmenen päivää. Kahden kuukauden vastaamisaikaa perustelin sillä, että kesälomilta työhön palaavat työntekijät ovat omien työkiireidensä takia ylityöllistettyjä. Hävikki olisi näin mahdollisimman pieni. Ensimmäisen määräajan umpeuduttua vasta-

uksia oli tullut alle puolelta koko kohderyhmästä. Vastausmäärän vähäisyyden vuoksi lisäsin vastausaikaa 14.11.2007 asti ja samalla muistutin kyselykaavakkeeseen vastaamisesta.

Strukturoidun kyselykaavakkeen täytettyään vastaajat palauttivat kyselyn Vantaan kaupungin sisäisellä postilla, normaalin postin välityksellä tai sähköpostitse. Määräaikaan mennessä palautetuista vastauksista en hylännyt yhtään. Hylätyksi olisivat tulleet esimerkiksi vastaukset, joissa kaikki valinnaiset kohdat olisi valittu tai vastaukset olisivat tulleet toisen vastausajan loppumisen jälkeen. Kyselyyn vastasi kahdeksan henkilöä viidestätoista. Strukturoituun kyselykaavakkeeseen vastanneista kaksi on miehiä ja naisia kuusi. Eri ammattikunnat ovat hyvin edustettuina. Ammattikuntia en erikseen opinnäytetyössäni tuo esille, koska kyselyn saatekirjeessä (liite 4) lupaan vastaajan anonymiuden säilyvän. Vastaajien ikäjakauma on 28 ja 58 vuoden välillä. Silkin-pajan toiminnassa mukanaoloaika vastaajilla on yhdestä kuukaudesta kahdeksaan vuotta. Silkin-pajan ohjantaryhmän toiminnassa vastaajat ovat olleet mukana yhdestä kuukaudesta kahdeksaan vuoteen. Vastausprosentiksi tuli 53 %. Kato kirjekyselyissä on tavanomaista (Hirsjärvi– Remes – Sajavaara 2007: 191).

#### 5.4 Aineiston analysointi

Analysointi menetelmäksi valitsin kvalitatiivisen menetelmän. Valintaani vaikutti aineiston keräämiseen käytettävä Rensis Linkertin menetelmä. Katsoin saavani mielipidettä kartoittavalla kyselyllä ja laadullisella analysoinnilla toisiaan tukevan kokonaisuuden. Ennen kuin voin varsinaisesti analysoida aineistoa, jaoin tutkittavan aineiston kyselykaavakkeeseen teema-alueisiin. Teema-alueet kokoan sellaiseen muotoon, että vastauksia on mahdollista analysoida opinnäytetyössä käytettävien teorioiden pohjalta. Teemojen vastausten eri- ja samanmielisyyden kautta etsitään ja erotellaan tutkimuskysymyksen kannalta tärkeää tietoa. Opinnäytetyössäni on tarkoituksena kartoittaa kohderyhmän mielipiteellä, kuinka Silkin-paja auttaa 13–18-vuotiasta nuorta syrjäytymisen ehkäisemisessä. (Eskola – Suoranta 2005: 138, 175–182; Hirsjärvi – Hurme 2000: 143; Metsämuuronen 2006: 51, 255, 485.)

Ensimmäinen teema-alue ”Silkin-pajan erityisopetuksen merkityksestä nuorten kannalta” muodostui erityisopetuksen ja sosiaalipedagogiikan teorioiden pohjalta. Teemalla tarkastelen erityisopetuksen merkitystä nuoren opintojen tukemisessa sekä Silkin-pajan moniammatillisen työyhteisön merkityksestä nuoren syrjäytymisen ehkäisyssä. Toisen

teema-alueen ”nuorten tulevaisuus ja syrjäytymisriski” teoria pohjautui syrjäytymisriskien muodostumisesta ja niiden merkityksestä nuoren kouluikäisen ja peruskoulun jälkeiseen henkilökohtaiseen elämään. Tämän teeman avulla saan vastaajien mielipiteillä selville Silkin-pajassa saatavien taitojen merkityksestä nuoren mahdollisuuksiin päästä jatko-opintoihin ja syrjäytymisriskien vähentymiseen. Kolmannessa teema-alueessa ”vanhempien ja perheiden osallistuminen nuoren opintoihin” joka pohjautuu nuoren kehityksen, erityisopetuksen sekä syrjäytymisen teorioihin saan selville vanhempien osallisuuden ja tuen määrän nuoren opintoihin.

Laadullisella menetelmällä pyrin havaitsemaan tutkimusongelman kannalta tärkeät seikat. Tosiasioiden havaitsemisen kartoittamiseksi tarvitsen kyselyyn vastaavan kohdeyhmän mielipiteen. (Hirsjärvi ym. 2004: 161.) Laadullisella menetelmällä pyrin syventämään tietouttani tutkimusongelmasta niin, että voin huomioida vastaajien näkökulman. Opinnäytetyössäni esiin nostetuilla sosiaalipedagogisella näkemyksellä ja eri teorioilla nuoren kehityksestä, syrjäytymisriskeistä perusopetuksessa ja sen jälkeen sekä Silkin-pajan erityisopetuksella pyrin totuudenmukaiseen kuvaamiseen tutkimusongelmasta. Tutkimustehtävä muotoutui opinnäytetyöni edetessä, jolloin teema-alueet muotoutuivat uudelleen ennen analysointivaihetta. Teema-alueiden muuttamisella olen pyrkinyt selkiyttämään opinnäytetyötäni, jotta seurattavuus olisi helpompaa. Uudelleenjaottelulla olen myös pystynyt ymmärtämään ja sisäistämään analysoitavaa aineistoansa helpommin, jotta uuden tiedon tuottaminen tutkimusongelmasta on mahdollista. (Kylmä – Juvakka 2007: 26, 28–29.) Tavoitteena on, että valmis opinnäytetyöni toimisi asian tai ilmiön ymmärtämisen apuvälineenä. Valitsemassani laadullisessa aineiston analysoinnissa ei ole tarkoitus pyrkiä tilastolliseen yleistykseen. (Sarajärvi – Tuomi 2002: 87.)

## 5.5 Opinnäytetyön luotettavuus

Pyrin tekemään opinnäytetyötäni mahdollisimman työelämälähtöisesti, huomioimalla kuitenkin myös Helsingin ammattikorkeakoulu Metropolian opinnäytetyölle asettamat vaatimukset. Opinnäytetyöni luotettavuuden arviointiin liittyvä käsite on validiteetti eli pätevyys. Se tarkoittaa valitun tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata (Vilkkä 2005: 161). Luotettavuutta pyrin varmistamaan myös perustelemalla mahdollisimman tarkkaan kaikki valintani opinnäytetyöni jokaisessa vaiheessa. Aineiston tuottamisen kaikki vaiheet ja olosuhteet olen kertonut selvästi ja totuudenmukaisesti. Olen kertonut strukturoituun kyselyyn liittyvistä ongelmista, mahdollisista häi-

riötekijöistä sekä perustellut työn edetessä tekemiäni valintoja. Tulosten tulkinta vaatii saattamaan ne teoreettisen tarkastelun tasolle. On pystyttävä kertomaan millä perusteella tulkintoja esitän ja mihin ne perustuvat. Opinnäytetyöni strukturoidun kyselyn saatujen tulosten tulkinnan apuna olen käyttänyt teorioita ja selvityksiä, jotka ovat yhdensuuntaisia opinnäytetyöni kanssa. (Hirsjärvi ym. 2007: 226–228; Hirsjärvi – Hurme 2000: 189.)

Luotettavuuden arviointiin liittyvä käsite on reliabiliteetti, joka tarkoittaa sitä, että tutkittaessa samaa asiaa saadaan kahdella eri kerralla sama tulos, eli kaksi arvioitsijaa päätyy samaan tulokseen tai kahdella rinnakkaisella menetelmällä saadaan samanlainen tulos. Tämä ei välttämättä päde opinnäytetyöni kohdalla, koska yleisesti voidaan todeta, että ihmiselle on ominaista ajassa tapahtuvat muutokset. Ihmisen käyttäytyminen siis voi vaihdella ajan ja paikan mukaan. (Erik H. Erikson 1966.) Vastaajien mielipiteet voisivat siis olla hyvinkin toisenlaiset myöhemmin, heillä esimerkiksi saattaisi olla enemmän kokemusta nuoresta, perheestä ja Silkin-pajasta. Jokainen tekee myös omien kokemustensa pohjalta omat tulkintansa, joten on epätodennäköistä että kaksi arvioitsijaa päätyisi täysin samaan tulokseen. (Hirsjärvi – Hurme 2000: 186; Vilka 2005: 161; Hirsjärvi ym. 2007: 226).

Strukturoitu kyselykaavakkeen lähetin viidelletoista perusjoukosta kohderyhmään valitulle vastaajalle. Strukturoituun kyselyyn osallistuvien vähäisestä määrästä johtuen en pystynyt saamaan kovinkaan laajaa näkökulmaa tutkimustehtävääni. Tutkimustehtäväästä johtuen en olisi pystynyt edes kovin paljoa suurempaa perusjoukkoa saamaan. Tiedustellessani osallistumishalukkuutta vastaamaan opinnäytetyön strukturoituun kyselyyn, vastaajat kertoivat etäännyneensä jo Silkin-pajan arjesta niin paljon, että eivät katsoneet pystyvänsä vastaamaan kyselyyn. Kieltäytyneet vastaajat kokivat ajankohtaisen läsnäolon Silkin-pajassa tärkeäksi, jotta pystyvät ilmaisemaan mielipidettä nuorten kehityksellisestä nykytilasta, vanhempien vaikuttamisen mahdollisuudesta ja osallistumisen määrästä sekä nuorten syrjäytymisriskin mahdollisuudesta. Silkin-pajan toimintamalli on kuitenkin suhteellisen uusi Suomessa, joten pienelläkin mielipidettä ilmaisevien henkilöiden määrällä on merkitystä.

### 5.5.1 Validiteetti

Opinnäytetyöni luotettavuutta arvioiva käsite on validiteetti eli pätevyys. Se tarkoittaa valitun tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata (Vilka

2005: 161). Ulkoinen validiteetti viittaa tutkimuksen yleistettävyyteen. Korkea ulkoinen validiteetti merkitsee, että tulokset voidaan yleistää koko perusjoukkoon. Tämän opinnäytetyön kerätty aineisto oli pienehkö (N = 15) ja toteutunut vastausten määrä (N=8), joten opinnäytetyön tarkoituksena ei ole tulosten yleistettävyys, vaan kartoittaa vastaajien mielipidettä. Toteutuneiden vastausten määrän perusteella voimme pitää yleistettävyyttä pienenä. Pienen vastaajamäärän mielipide on yhtenevä esimerkiksi Linnakankaan & Suikkasen (2004) tekemän selvitystyön kanssa antaen samansuuntaisen tuloksen esimerkiksi koulutuksen, sosiaalisen toimintakyvyn ja elämäntaitojen merkityksestä nuoren elämään, mikä lisää opinnäytetyön luotettavuutta.

Pääsääntönä voidaan pitää, että tieto kerätään mahdollisimman alkuperäisenä, siis tarkimmalla mahdollisella mittaustasolla. Mittaamisen tasoksi valitsin mielipidettä kartoittavan kvantitatiivisen menetelmän. Määrällisellä menetelmällä katsoin saavani mahdollisimman alkuperäisen tiedon väittämistä. Alkuperäisyyttä pyrin myös korostamaan sillä, että vastaaja oli ollut asiakassuhteessa nuoren kanssa.

Tulkintojen suuntaa ohjasi opinnäytetyön teoreettinen osa ja tutkimusongelma. Opinnäytetyön aihealueen tunteminen on tärkeää ja tätä helpotti sosionomiopintojeni harjoitteluajani silkin-pajassa. Tätä kautta moniammatillinen työyhteisö ja nuorten tilanne perusopinnoissa selkeytyi. Tiedostamalla, ettei opinnäytetyön liian läheinen suhde tutkittavaan aihe-alueeseen päässyt vaikuttamaan lisäsi harjoitteluajani tuoma tuntemus osaltaan opinnäytetyön luotettavuutta.

Opinnäytetyötä tehtäessä oli tehtävä päätös jättää käsittelemättä vastauksia, joiden informaatio ei suoranaisesti liittynyt opinnäytetyön ongelmaan. Pois jätettyjen kysymysten kautta haen mielipidettä esimerkiksi; Silkin-pajan käytettävissä olevien henkilökuntaresurssien määrän kartoittamiseen tai yhteistyön lisäämisestä ammattikuntien välille sekä Silkin-pajan toiminnan muuttamiseen. Tämä mahdollisti päättää aineiston keräämisen jälkeen, mutta ennen analysointivaihetta, minkä näkemyksen pohjalta opinnäytetyötä työstetään (Vilka 2005: 140).

Työn luotettavuutta lisää se, että kaikki analysoitavaksi valitut vastaukset voidaan huomioida tuloksissa. Vastauksissa ei ollut yhtään vastausta sellaisessa muodossa, että joutuisin jättämään niitä pois epäselvyyden tai epäasiallisuuden takia pois. Avoimet kysymykset jätin pois tuloksista, koska vastausprosentti oli liian heikko, vastauksia tuli yksi.



Tämä vastaus olisi edustanut vain yhden henkilön mielipidettä, jolloin en ole analysoinut hänen vastaustaan opinnäytetyössäni. (Vilkkä 2005: 80, 167.)

Sisäinen validiteetti tarkoittaa tutkimuksen sisäisen luotettavuuden, eli käsitteiden ja teorian sopivuutta tutkittavaan asiaan, mittarin soveltuvuutta ja mittauksen tarkkuutta. Käyttämieni erityisopetuksen-, 13–18-vuotiaan kehityksen ja syrjäytymisen teorioiden kautta voin kartoittaa Silkin-pajan toiminnan apua nuoren syrjäytymisen ehkäisemisessä. Strukturoidun kyselyn tulokset pyrin huomioimaan niin, että ne liittyvät merkityksellisesti opinnäytetyöni ongelmaan. (Metsämuuronen 2003: 35; Hirsijärvi ym. 2007.) Sisällön analyysin avulla saatujen tulosten on tarkoitus rikastuttaa kvantitatiivisesti saatuja tutkimustuloksia.

Opinnäytetyön tulokset ovat pääosin yhdensuuntaisia aikaisempien selvitysten ja teoreettisen tiedon kanssa, kuten opinnäytetyön tulosten tarkastelussa tuon esille. Aiheen herkkäluonteisuuden ja Silkin-pajan toimintavuosien sekä henkilökunnan vähäisyydestä johtuen uudelle tiedolle ei ole kaikilta osin olemassa vertailukelpoista teoreettista tutkimustietoutta. Teorian puutteellisuus oli esimerkiksi nuorten yhteydestä Keravan Tehtaanmäen koulu Klondykeen tai Lasten- ja nuorten psykiatrian poliklinikkaan sekä teoriaan siitä, miten moniammatillinen työyhteisö on voinut auttaa Silkin-pajan nuorta selviytymään peruskouluopinnoistaan syrjäytymisen ehkäisemisessä.

Mittarin luotettavuutta heikensi esitestausaineiston pienuus. Esitestaus tehtiin kahdelle ( $N = 2$ ) moniammatillisen työyhteisön jäsenelle. Luotettavuuden lisäämiseksi esitestauksen merkittävyyteen olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota. Kyselykaavakkeen rajoituksena on myös keskittyminen siihen, ettei nuorten tai perheiden anonyymisyys ole uhattuna ja etteivät kysymykset loukkaa heidän yksilösuojaansa. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa moniammatillisen työyhteisön mielipide opinnäytetyön ongelmasta, eikä nostaa esiin jonkun nuoren tai perheen nykyistä tilannetta.

Opinnäytetyöni luotettavuutta heikentää esimerkiksi alkuperäisen strukturoidun kysymyskaavakkeen liian suuri kysymysten määrä. Liian pitkä kyselylomake vähentää vastaamisalttiutta (Virtanen 2007: 157). Kokemattomuus opinnäytetyössä vaikutti myös siihen, mitkä teema-alueet ja tutkimusmenetelmät valitsin ohjaamaan opinnäytetyön etenemistä alkuvaiheessa. Teema-alueiden uudelleen jaottelun jälkeen jouduin tarkistamaan kysymysten määrää. Tämän tein siksi, että selkiyttäisin opinnäytetyötäni tutkimusongelman kannalta oleellisemmaksi ennen analysointivaihetta.

Luotettavuutta heikentävänä tekijänä on vastausten vähäinen määrä. Nuoren reaaliolot tunteva moniammatillinen työyhteisö on pieni. Se ei siis ylitä 50 henkilön rajaa perusjoukon määrässä. Mittaamistasoksi valitsin ryhmän, koska vastaamishalukkuutta tiedustelevan puhelinkyselyn kautta perusjoukolle sain tietään kyselyyn vastaavien kokonaisuuden olevan 15 vastaajaa. Käytännössä jouduin tinkimään alimmaisrajasta 50 ryhmän kokona, koska koin ryhmän palvelevan ilmiön tutkimista ja esilletuomista. (MOTV 2007.) Opinnäytetyössä, jossa kvantitatiivisessa osuudessa on pieni otos (N=15), olisi tärkeää, että kaikki opinnäytetyöhön vastaamaan lupautuneet myös vastaavat. Silkinpajan ryhmän kokoon vaikuttaa moniammatillisen henkilöstön rajallinen määrä. Väittämiin vastaamattomuus näin pienessä ryhmässä (47% tämän opinnäytetyön vastaajista) voi aiheuttaa tuloksien epäluotettavuutta. Tulos pystytään yleistämään koko perusjoukkoon, koska eri ammattikunnat olivat edustettuina vastaajissa. Luotettavuutta ei heikentänyt sattuman aiheuttama vinoutuma, jolloin vain yksi ammattikunta vastaisi väittämiin. Opinnäytetyössäni olen kuitenkin pyrkinyt toimimaan tieteelliselle tutkimukselle asetettujen kriteerien mukaisesti. Jos toteuttaisin uudelleen kyselyn, valitsisin koko perusjoukon vastaajiksi, koska kaikkien toimintavuosien aikana moniammatillisia työntekijöitä on kaikkiaan ollut maksimissaan noin 50. Tätä henkilörajaa pidetään alarajana, jotta yleistettävyys suuremman vastausjoukon kautta olisi parempi. (Heikkilä 2004: 185 – 186; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2006: 3.)

## 5.6 Opinnäytetyön eettisyys

Eettisen hyväksyttävyyden pyrin ottamaan huomioon niin, että olen kaikille halukkaille vastaajille kertonut opinnäytetyöni tarkoituksen. Vastaajat saivat palauttaa kyselylomakkeen nimettömänä valmiilla osoitetiedoilla varustetulla kirjekuorella. Opinnäytetyön eettisyyden kannalta tärkeäksi seikaksi nousee luottamuksellisuus ja vastaajien anonyymiyys. Opinnäytetyössäni vastaajien ja tutkittavien anonyymisyys ei ole uhattuna. Perustieto-osuudessa (liite 3) kysytyjen tietojen; ammattinimike, sukupuoli ja ikä osiota ulkopuolinen voisi henkilöllistää vastaukset, mikäli ne näkyisivät opinnäytetyössäni. Olen kuitenkin jättänyt yhdistävät tekijät kysymysten taustatietojen ja opinnäytetyön tulosten väliltä pois, jotta vastaajat pysyisivät anonyymeinä. Silkinpajan nuorten nimiä, osoitetietoja, kouluvuosia Silkinpajan erityisopetuksessa ja vanhempia ei voi tunnistaa kokonaisuudesta.

Jokainen kyselyyn vastannut osallistui haastatteluun vapaaehtoisesti. Kerroin haastateltaville tutkimustehtävän luottamuksellisuudesta ja omasta vaitiolovelvollisuudestani. Huolehdin siitä, että opinnäytetyöni aineistoa (palautuneita strukturoituja kyselyjä, havaintomatriisiin koottuja tuloksia, sähköpostia) eivät ulkopuoliset ole päässeet näkemään. Opinnäytetyön valmistuttua olen hävittänyt edellä mainitun keräämäni aineiston. (Eskola – Suoranta 2005: 56.) Lähetän hyväksytystä opinnäytetyöstäni omat kappaleet Silkin-pajan henkilökunnalle, Simonkylän koulun rehtorille ja Vantaan kaupungin sivistötoimen kirjaamoon.

## 6 TULOKSET

Tuloksissa käytetty teema-alue ”Silkin-pajan erityisopetuksen merkityksestä nuorten kannalta”, liittyy nuoren peruskouluopintojen loppuun saattamiseen. Teema kartoittaa myös opiskelupaikan merkitystä sekä nuoren opintojen tukemista. Tämän teema-alueen avulla saamme vastaajien mielipiteen Silkin-pajan erityisopetuksen merkityksestä nuoren kannalta sekä opintojen loppuun saattamiseksi ja näin myös olla apuna nuoren syrjäytymisen ehkäisyssä.

Teema-alueella ”nuorten tulevaisuus ja syrjäytymisriski” kartoitan tietoa siitä, että antaako Silkin-paja nuorelle taitoja perusopintojen aikana. Taitoja, joilla nuori oppii tunnistamaan oman oppimisen keinoja sekä vähentämään omatoimisesti syrjäytymisriskiä yksilö-, yhteisö- ja yhteiskunta tasolla.

Teema-alueessa ”vanhempien ja perheiden osallistuminen nuoren opintoihin” kartoitan Opinnäytetyön ongelman kannalta tärkeän seikan siitä, millä lailla vanhemmat ja Silkin-pajan moniammatillinen työyhteisö voivat osaltaan auttaa nuoren syrjäytymisen ehkäisyssä.

Tuloksien tulkittavuutta helpottaakseni olen yhdistänyt mielipidettä kartoittavat vastausvaihtoehdot yksi ja kaksi kartoittaakseni eriävää mielipidettä väittämästä. Kohta kolme, jossa vastaaja ei ollut mitään mieltä väittämästä, on omana osionaan tuloksissa. Kohdat neljä ja viisi olen yhdistänyt samanmielisyyttä kartoittavina vastauksina väittämästä.

Väittämissä yksi ja kymmenen vastaajat ovat vastanneet useampaan kohtaan. Tämä ei ollut kiellettyä eikä myöskään väittämän 15 kohdalla, jossa vastauksia tuli seitsemän. Väittämässä 15 voidaan tulkita olevan yksi puuttuva tieto. Puuttuvalla tiedolla tarkoitan sitä, että vastaaja on jättänyt vastaamasta yhden väittämän kohdalla.

### 6.1 Silkin-pajan erityisopetuksen merkityksestä nuorten kannalta

Strukturoidun kyselyn väittämät	Eri mieltä väittämästä	En ole mieltään mieltä väittämästä	Samaa mieltä väittämästä
1. Silkin-pajan toimintatapa tukee Silkin-pajaan valittujen nuorten oppimista			9
3. Silkin-pajan nuoret opiskelijat pystyvät opiskelemaan normaali peruskouluyhteisössä	8		
4. Silkin-paja voi turvata henkilökohtaisemman opetuksen siellä opiskeleville nuorille kuin normaali peruskoululuokassa olisi mahdollista			8
5. Silkin-pajan toimintamalli soveltuu siellä opiskeleville nuorille vähäisen opiskelija määrän vuoksi			8

KUVIO 1. Strukturoidun kyselyn tema-alueista koottuja väittämiä, jotka esittävät Silkin-pajan nuorten erityisopetuksen paikan merkitystä, henkilökohtaisemman opetuksen ja vähäisemmän oppilasmäärän vaikutusta opintosuoritusten onnistumiseksi perusopinnoissa.

Väitteeseen yksi vastaajien mielipide oli sitä mieltä, että Silkin-pajan toiminta tukee nuorten oppimista. Väitteestä kolme vastaajat oli siitä mieltä, että Silkin-pajan nuoret eivät pysty opiskelemaan normaalissa peruskouluyhteisössä. Väitteestä neljä olivat kaikki vastaajat sitä mieltä, että henkilökohtaisemman opetuksen turvaaminen nuorelle onnistuu paremmin Silkin-pajassa kuin peruskouluyhteisössä. Viidennen väittämän kohdalla vastaajat pitivät Silkin-pajan toimintamallia soveltuvana nuorelle vähäisen opiskelijamäärän vuoksi.

Vastauksista on nähtävissä, että Silkin-pajan oppimaan opettamisen tapaa pidettiin vastaajien mielestä nuorta tukevana, ja että nuoren koulunkäynnin onnistuminen peruskouluyhteisössä on vaikeaa. Vastauksista näkyi selvästi henkilökohtaisemman opetuksen turvaamisen toteutuminen Silkin-pajassa paremmin kuin yleisopetuksen luokassa. Väähäistä oppilasmäärää pitivät vastaajat soveltuvana nuorelle.

## 6.2 Nuorten tulevaisuus ja syrjäytymisriski

Strukturoidun kyselyn väittämät	Eri mieltä väittämästä	En ole mieltään mieltä väittämästä	Samaa mieltä väittämästä
13. Silkin-pajan toimintamallilla voidaan ehkäistä nuorten mahdollista syrjäytymistä yhteiskunnasta			8
14. Silkin-pajassa luodaan nuorelle mahdollisuus päästä toisen asteen ammatilliseen koulutukseen peruskoulun päättötodistuksen saamisen jälkeen.			8
15. Taidot, joita Silkin-pajan toimintamalli antaa opiskelijoille, edesauttaa nuoria selviytymään peruskoulusta valmistumisen jälkeen.			7

KUVIO 2. Strukturoidun kyselyn teema-alueista koottuja väittämiä, jotka esittävät Silkin-pajan nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä, jatkokouluttautumista sekä selviytymisen taitoja henkilökohtaisessa elämässään.

Vastaajien näkemys oli samaa mieltä väitteestä 13. Vastaajien mielestä Silkin-pajan toimintamallilla voidaan ehkäistä nuoren mahdollinen syrjäytyminen yhteiskunnasta. Väittämän 14 vastauksista voidaan tulkita, että Silkin-pajassa luodaan hyvät mahdollisuudet nuorelle päästä peruskoulun jälkeen jatko-opintoihin. Väittämän 15 vastauksista oli nähtävissä yhtenevät mielipiteet, että Silkin-pajassa opituilla taidoilla on edesauttava merkitys selviytyä peruskoulun jälkeen.

## 6.3 Vanhempien ja perheiden osallistuminen nuoren opintoihin

Strukturoidun kyselyn väittämät	Eri mieltä väittämästä	En ole mieltään mieltä väittämästä	Samaa mieltä väittämästä
6. Silkin-pajassa opiskelevien nuorten vanhemmat voivat osallistua lastensa opetuksen seuraamiseen		1	7
7. Nuorten vanhemmat voivat vaikuttaa nuorten opiskelutoimintaan riittävästi	1	2	5
9. Perheen vanhemmat ovat kertoneet lastensa opiskelun onnistuvan paremmin kuin normaali peruskoulu yhteisössä			8
10. Silkin-pajan opiskelevien nuorten vanhemmat tukevat lapsiaan riittävästi opiskelussa	5	1	3

KUVIO 3. Strukturoidun kyselyn teema-alueista koottuja väittämiä, jotka esittävät Silkin-pajan nuorten vanhempien ja perheiden osallistumisesta nuoren koulunkäyntiin.

Kuudennesta väittämästä oli samaa mieltä seitsemän vastaajaa. Kuudennen väitteen kohdalla voidaan tulkita, että vanhempien osallistumismahdollisuus toteutuu nuoren opetuksen seuraamisessa.

Seitsemännen väittämän kohdalla mielipiteet jakautuivat useampaan kohtaan. Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että vanhemmat voivat riittävästi vaikuttaa Silkin-pajassa nuoren opintoihin. Kuitenkin yhden vastaajan mielestä vaikuttamisen mahdollisuus ei ole riittävä.

Yhdeksännestä väittämästä vastaajat olivat samaa mieltä. Vastaajien mielipide väittämästä on, että nuoren opiskelu onnistuu paremmin Silkin-pajassa kuin peruskoulu-yhteisössä.

Väittämän kymmenen kohdalla vastaajien mielipiteet jakautuivat kaikkiin kohtiin. Suurin osa vastaajien mielipiteistä oli, etteivät Silkin-pajan vanhemmat tue riittävästi nuorta hänen opinnoissaan. Kolmen vastaajan mielestä vanhempien antama tuki nuoren opiskeluun on riittävää.

Tämän teema-alueen tuloksissa näkyi se, että osa vastaajista ei ollut mitään mieltä väittämistä, joissa kysyttiin vanhempien osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudesta sekä vanhempien riittävästä tuen määrästä nuoren opintoihin.

## 7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, kuinka Silkin-paja auttaa 13–18-vuotiasta nuorta syrjäytymisen ehkäisemisessä. En voi lähteä tekemään mitään suurempia yleistyksiä vastausten pienestä määrästä johtuen. Joitakin johtopäätöksiä voin kuitenkin heidän mielipiteistään tehdä, koska opinnäytetyön kannalta näen jokaisen vastaajan mielipiteen tärkeänä osana tuloksia.

Mielipiteistä saadulla tuloksella voidaan tulkita normaali peruskoululuokan sopimattomuus Silkin-pajan erityisopetuksen ryhmässä opiskelevalle nuorelle. Joka ikäryhmässä on nuoria, joilla on elämässä asioita, jotka vaikeuttavat nuoren normaalia kasvua, aikuistumista, opiskelua ja työhön pääsyä. Erityisesti tarvitaan huomion kiinnittämistä

ajoissa niiden nuorten tilanteisiin, jotka ovat joutuneet marginaaliin ja joiden syrjäytymisriski on kasvanut (Linnakangas ja Suikkanen 2004: 110.) Kun opetuksen ja oppilashuollon asiantuntemuksen mukaan oppilaan vaikeudet ovat niin suuria, että osaikainen erityisopetus ei riitä, tulee oppilas ottaa tai siirtää erityisopetukseen (VERSO 2004: 5). Mielipide on yhtenevä myös Eriksonin (1966: 14–15) määritelmästä nuoren identiteettikriisin vaikutuksesta rakentaa itselleen jokin hallitseva näkemys, yleissuuntaus, henkisen pohjan päättäneen lapsuutensa pirstaleista ja edessä olevan aikuisiän toiveista. Tuolloin nuori ruumiinsa, älynsä ja tunne-elämänsä kasvun johdosta on valmis ja innokas ryhtymään uuteen elämäntehtävään kritisoidulla vanhempien ja aikuisten auktoriteettia vastaan, yhteiskuntaa, peruskouluopetusta tai yleensäkin on motivoitunut muuhun kuin opiskelemiseen.

Henkilökohtaisemman opetuksen turvaaminen toteutuu vastaajien mielipiteen mukaan paremmin Silkin-pajassa kuin normaalissa peruskoululuokassa. Erityisopetuksen pienryhmässä opetushenkilöstöllä on hyvät mahdollisuudet tukea nuorta hänen HOJKS:ssa määriteltyjen keinojen avulla. Silkin-pajan opetushenkilöstö laatii yhdessä muiden asiantuntijoiden ja OHR:n kanssa nuorelle henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman. HOJKS:ssa on maininta myös oppilaan saamista tukitoimista sekä selvitys siitä, kuinka usein oppilaan on saatava tukea (VERSO 2004: 11). Mielipide on yhtenevä myös (Kronqvist – Pulkkinen 2007: 168–169) sen kanssa, että nuoret eivät selviä opinnoistaan itsenäisesti ilman aikuisen opastusta ja tukea. Nuoret tarvitsevat tukeen aikuisen, johon voi luottaa ja joka määrittelee heille rajat. Rajat merkitsevät turvallisuutta ja aikuisen välittämistä. (Linnakangas – Suikkanen 2004: 38).

Silkin-pajan erityisopetuksen pienryhmään päässeet nuoret tarvitsevat kehityksen ja oppimisensa tueksi turvallisen aikuisen mahdollisimman johdonmukaista ohjausta opetellessaan taitoja selviytyä koulunkäyntivaikeuksistaan. Silkin-pajassa eri oppiaineiden tuomat vaikeudet voi opetushenkilöstö kerrata useammin oppilaan kanssa, jotta asiakokonaisuus selkiintyisi mahdollisimman hyvin.

Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että Silkin-pajan vähäinen oppilasmäärä soveltuu siellä koulua käyville nuorille. Laki ei määrittele varsinaisesti ryhmäkokoja Silkin-pajan tapaiselle erityisryhmälle, mutta lain mukaan "Opetusryhmät tulee muodostaa siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet." (Perusopetuslaki 1998/628: 7 Luku. 30§. 2 mom.). Tämän hetkinen opetusryhmä sisältää erityisopet-

tajan, nuoriso-ohjaajan ja 11 oppilasta. (Sarsama 2007). Silkin-pajassa koulua käyvät nuoret tarvitsevat oppimisympäristöksi pienryhmän, jossa yksilöllisesti suunnattu tuki on mahdollista. Nuorella, jolla on vaikeutta keskittyä omaan suoritukseensa koulun käynnissä, saa pienryhmästä huomiota opetushenkilöstöltä useammin kuin yleisopetuksen ryhmässä.

Silkin-pajan toimintamallissa mukana oleva moniammatillinen työyhteisö sekä erityisopetuksen menetelmät tukevat ja edesauttavat vastaajien mielestä nuoren mielekästä oppimista. Opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. (Pops 2004: 23; Kurki ym. 2006: 120.) Opetushenkilöstö tarvitsee työnsä tueksi OHR:ltä ja kunnan muilta toimialoilta. Yhteistyössä käsiteltäisiin nuorten asioita mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja ryhmän tehtävänä olisi varmistaa, että syrjäytymisvaarassa oleva nuori saa välittömästi tarvitsemansa tuen ja palvelut. (Linnakangas – Suikkanen 2004: 110).

Mielipide moniammatillisen työyhteisön ehkäisevästä sekä erityisopetuksen menetelmien tukevasta ja edesauttavasta vaikutuksesta nuoren oppimiseksi toteutuu. Mielipiteen kautta voidaan tulkita, että dialogi opettajan ja oppilaan välillä kuuluvat yhtenä osana toiminnan perusteisiin. Korostaen myös koululaisen voimavarojen tukemisen tärkeästä merkityksestä nuoren kohdatessa uusia kokemuksia, ongelmia ja valintatilanteita (Kurki ym. 2006: 94.) Mielipiteen voidaan tulkita olevan yhtenevä Silkin-pajan toiminnan kanssa, jossa nuori itse osallistuu vanhempien kanssa kaikkiin perusopetuksen aikana tapahtuvien toimintaprosessien vaiheisiin. Sosiaalipedagogisen toiminnan varsinaisen toimintamenetelmän peruserä on se, että ihmisten itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan. Tavoitteena on parantaa sosiaalipedagogisten interventioiden avulla yhdessä ihmisten itsensä kanssa yksilöiden ja ryhmien elämänlaatua. (Hämäläinen 2000: 21–23).

Vastaajien mielipiteistä voidaan tulkita se, että Silkin-pajassa oleva toimintamalli antaa hyvät lähtökohdat nuorille, jotta syrjäytymisen ehkäiseminen yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasolla onnistuisi mahdollisimman hyvin. Sosiaalipedagogiikan yhtenä tehtävänä on olla sellaista kasvatusta, jonka avulla yksilön on mahdollista kasvaa yhteiskunnan jäseneksi ja toimia yhteistyössä toisten ihmisten kanssa. Silkin-pajan sosiaalipedagogisella toimintamallilla tuetaan oppilasta huomaamaan omia oppimisen vahvuuksiansa ja



hyödyntämään niitä opintojensa apuna. Lisäksi koulun katsotaan olevan yhtä aikaa yhteiskunnallistumisen ja yksilöllistymisen ympäristö. (Kurki ym. 2006: 12, 112.) Eri-tyisopetuksessa tulee huomioida nuoren erityistarpeet ja järjestää opetus oppiaineittain laaditun oppimäärän mukaisesti. Opetus tulee järjestää tuolloin toiminta-alueittain. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. (Pops 2004: 31.) Esimerkiksi Silkin-pajan nuoren, jolla on sosiaalinen kehittymisen tarve voi saada toiminta-alueen rajauksen kautta tukea ja vahvistua hänen heikolla osa-alueellaan. Silkin-pajan toimintamallilla on tuolloin myönteinen vaikutus yhteiskunnasta syrjäytymisen ehkäisyssä.

Vastaajien mielipiteistä voidaan tulkita se, että Silkin-pajassa koulua käyville nuorille mahdollistetaan peruskoulun päättötodistuksen saaminen ja tätä kautta myös jatkokoulutautumisen mahdollisuus. Mielipide on yhtenevä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 kanssa, jossa Silkin-pajan erityisopetuksen lähtökohtana on varhainen oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja tukitoimien aloittaminen, jotta oppimisvaikeuksien kielteisiä vaikutuksia oppilaan kehitykselle voidaan ehkäistä. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Jos oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita, oppimäärä yksilöllistetään. (Pops 2004: 28–29; Kurki ym. 2006: 120). Tuolloin erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään HOJKS:ssa, jossa määritellään arviointi perusteet toiminta-alueittain, yleisen tai yksilöllisen oppimäärän mukaan. (Pops 2004: 264–265).

Vastaajien mielipiteistä voidaan tulkita se, että Silkin-pajassa käytettävä toimintamalli kehittää nuoren taitoja ja tätä kautta selviytymistä peruskouluopintojen jälkeen. Koulussa toteutettavan ohjauksen tulee ennaltaehkäisevän toiminnan lisäksi tukea erityisesti niitä oppilaita, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle perusopetuksen jälkeen. (Pops 2004: 23). Vastaajien mielipiteiden avulla voidaan tulkita, että Silkin-pajassa nuorelle kehittyvillä taidoilla on merkitystä muissakin kuin koulukäyntiin liittyvissä asioissa. Nuorella voi olla tarvetta olla yhteydessä Tikkurilan tai Klondyken poliklinikkaan, erikoissairaanhoidon, erityisnuorisotyöhön, sosiaali- ja terveystoimeen tai kriminaalihuoltoon (Paavilainen 2007; Sarsama 2007.) Tuolloin tiedonkulku ja yhteistyö vastavuoroisesti nuoren elämää ja perusopintoja tukevissa asioissa on tarpeellista, jotta jatko-opinnot pystyisivät alkamaan

perusopintojen jälkeen sekä, että nuori pysyisi jatko-opinnoissaan. Mielenpitemen voidaan tulkita olevan yhtenevä myös siitä kuinka koulujen ovet avautuvat vähitellen myös muulle kasvatustoiminnalle, jossa nähdään, että kaiken kasvatuksellisen ja sosiaalisen työn perimmäinen yhteinen tehtävä on tukea ihmistä kehittymään, toisaalta sopeutumaan nopeassa muutoksessa olevaan maailmaan ja hallitsemaan tuota muutosta ja toisaalta kehittämään maailmaa edelleen. (Kurki ym. 2006: 77).

Mielenpiteet olivat yhteneviä vanhempien mahdollisesta osallistumisesta lastensa opetuksen seuraamiseen. Opetuksen seuraaminen luokkahuoneessa ei ole kiellettyä, mutta melko rajallista pienen luokkahuoneeseen vuoksi. Mielenpiteme on yhtenevä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 kanssa, jossa mainitaan oppilaalla ja hänen huoltajalla olevan mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle ja tulevaisuudelle. Silkin-paja pyrkii toisaalta turvaamaan opetustavoitteidensa toteutumista ja toisaalta tukemaan kaikkien oppilaiden tasa-arvoisuutta. (Pops 2004: 23; Kurki ym. 2006: 120).

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että vanhempien vaikutusmahdollisuus opiskelutoimintaan oli riittävä. Tämä toteutuu Silkin-pajassa HOJKS keskusteluiden ja henkilökohtaisesti sovittujen tapaamisten kautta. Huoltajalle tulee järjestää tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, oppilaanohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa. (Pops 2004: 23). Vanhemmilla on myös mahdollisuus tiedustella opettajalta puhelimitse nuoren opiskeluun koskevia asioita. (Sarsama 2007). Huoltajille tulee antaa tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, oppilashuollosta ja mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Tämä edellyttää opettajien aktiivista aloitetta yhteistyössä sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajien, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Yhteistyön lähtökohdaksi tulee olla eri osapuolien kunnioitus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. (Pops 2004: 22.)

Vanhempien mielenpiteet kertoivat nuoren koulunkäynnin onnistuvan paremmin Silkin-pajassa, kuin normaalissa peruskouluyhteisössä. Erityisopetuksen tarjoaman oppimisympäristön ja menetelmien tavoitteena on myös tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja tuettava oppilaan terveyttä. Tavoitteena on tukea oppilaan oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta sekä edistää hänen aktiivisuuttaan, itseohjautuvuuttaan ja luovuuttaan tarjoamalla kiinnostavia haas-

teita ja ongelmia. Oppimisympäristön tulee ohjata oppilasta asettamaan omia tavoitteitaan ja arvioimaan omaa toimintaansa. (Pops 2004: 18.)

Mielipiteiden jakautumisen pohjalta voidaan tulkita, että osa Silkin-pajan nuorten vanhemmista ei tue riittävästi lastensa koulunkäyntiä. Jokaisessa ikäluokassa on myös nuoria, joille koti ei tarjoa tukea riittävästi. Vanhemmat saattavat olla kouluvastaisia, eikä perheissä arvosteta koulunkäyntiä. (Linnakangas – Suikkanen 2004: 32). Mielipide on yhtenevä myös vanhempien riittämättömän tuen kanssa, missä todetaan nuorten ja vanhempien välisten suhteiden etääntyneen toisistaan murrosiän edetessä. (Rönkä ym. 2002). Yhteisvastuullisen kasvatuksen puuttuessa vanhemmat ovat yksin nuorensa kanssa, jos ongelmiin ei päästä tarttumaan ajoissa. Esimerkiksi sellaisen nuoren kanssa, joka ei suostu lähtemään kouluun ja olisi vain kotona, tai nuoren kanssa, jota kotona ei juuri näy. (Linnakangas – Suikkanen 2004: 111). Metso (2004: 117, 170) toteaa yhtenevästi vanhempien tuesta nuoren opintoihin, että kodin ja koulun yhteistyö on tärkeää ja että nuorten vanhempien oma koulutustausta antoi vanhemmille erilaisia resursseja ja välineitä tukea ja osallistua lasten koulunkäyntiin.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2004) tuodaan esille, kuinka huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuoren kasvatuksesta. Koulu tukee kotien kasvatustehdävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta koulu yhteisön jäsenenä. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajien kanssa niin, että he voivat osaltaan tukea lastensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Yhteisvastuullisen kasvatuksen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa. (Pops 2004: 22.) Yksittäisten oppilaiden kohtaamisen lisäksi on kohdattava perheet, opettajat, luokat ja koko koulu yhteisö. (Kurki ym. 2006: 127).

Osa vastaajista koki vanhempien tukevan riittävästi lapsiensa koulunkäyntiä. Lapsi ja nuori elävät samanaikaisesti sekä kodin että koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa häntä opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. (Pops 2004: 22.) Silkin-pajassa opinnoissaan menestyneiden nuorten avuksi annettu tuki erityisopetuksen kautta on osaltaan auttanut nuoren opintojen onnistumista. Nuori on voinut myös kehittyä identiteetiltään ajattelemaan ja vastaamaan omasta tulevaisuudesta tiedostaen syrjäytymisriskin, mikäli perusopinnot jäisivät kesken. Vanhempien

tai kaverisuhteiden korjaantumisen kautta nuori on myös voinut saavuttaa koulun ulkopuolisen elämän tasapainoisuuden joka osaltaan tukee nuoren kehitystä henkilökohtaisessa elämässä, mutta samalla tukee ja kannustaa opintojen jatkamisessa. Nuoren psyykkisen tasapainon vakiintumisen jälkeen nuori on voinut keskittyä jälleen opintoihinsa.

## 8 OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN POHDINTA

Prosessina opinnäytetyö on opettanut tekijälleen pitkäjänteisyyttä, tutkimusmenetelmätaitoja ja kriittistä suhtautumista menetelmien valinnassa sekä syventänyt tietämystä opinnäytetyön aihepiiristä.

Opinnäytetyön ajankohtaisuus on nähtävillä esimerkiksi sivistysvaliokunnan lausunnon avulla, joka oli hallituksen esityksessä mukana käsiteltäessä valtion talousarviota vuodelle 2008. Tavoitteena esityksessä on pienentää ryhmäkokoja perusopetuksessa sekä vahvistaa tuki- ja erityisopetusta, opinto-ohjausta ja oppilashuoltoa sekä panostaa koulujen kerhotoimintaan. (HE 62/2007 vp.)

Opinnäytetyön pohjautuminen Silkin-pajan erityisopetuksen toimintamallin kehittämisen apuvälineeksi, oli haastavaa. Keskustelin Silkin-pajan toiminnan kehittämisen tarpeesta erityisopettajien, rehtorin ja erityisopetuksen suunnittelijan kanssa. Heidän ideoista ja ajatuksista muodostin kokonaisuuden, josta kehitin tutkimusongelman ja teema-alueet. Teorioiden ja menetelmien valinnan jälkeen hain tutkimusluvan. Luvan saatuani toteutin opinnäytetyöni.

Muutamassa kyselylomakkeen kohdassa kysymyksen asettelua olisi voinut tarkentaa niin, ettei vastaajille olisi jäänyt kysymyksestä tulkitsemisen varaa. Vastaajat olivat esimerkiksi laittaneet joissain kohdissa kahteen kohtaan rastin, vaikka tarkoitus oli merkitä vain yksi rasti. Samoin jatkokysymyksiksi olisi voinut tehdä enemmän avoimia kysymyksiä. Mielenpitoja olisi näin kartoitettu laajemmin. Sain lomakkeen avulla selville erityisesti työntekijöiden ja eri yhteistyötahojen mielenpitoja. Kyselyn toteuttamistapa oli mielestäni onnistunut. Ajankohta kyselyn lähettämiseksi olisi voinut olla koulujen syyslukukauden alkuvaiheen jälkeen, jotta vastaaminen kyselyyn ei olisi tarvinnut lisää aikaa. Lisääajan avulla varmistin mahdollisimman korkean vastausprosentin.

Kohderyhmästä vastasi kahdeksan viidestätoista halukkaasta. Vastausten vähyyden vuoksi opinnäytetyön luotettavuus heikkeni oleellisesti. Jos tekisin uudelleen opinnäytetyötä samoista lähtökohdista, turvautuisin teemahaastattelumenetelmään aineiston keräämiseksi. Teemahaastattelulla saisin vastaajan mielipiteen kartoitettua tarkemmin. Haastatteluiden määrä voisi tuolloin olla pienempi kuin määrällisessä tutkimusmenetelmässä. Tämä osaltaan myös sopisi Silkin-pajan toimintaan vaikuttavaan moniammatilliseen henkilökuntamäärään.

Oman haasteensa opinnäytetyöni tekemiselle toi työn laajuus. Työn alussa olin valinnut käsiteltäviksi asioiksi suhteellisen monta teemaa. Olisi voinut olla järkevämpää jo alkuvaiheessa rajata teemat alueisiin, jotka valitsin teemoina uudelleenjaottelun yhteydessä. Tällöin olisin voinut syventyä yksinomaan valittuihin aiheisiin. Mikäli olisin säilyttänyt tutkimuksessani kaikki teema-alueiden kysymykset, olisin työni teoriaosuudessa joutunut käsittelemään asioita laajemmin ja opinnäytetyöni olisi jäänyt hyvin pintapuoliseksi, sillä tarkempi syventyminen kaikkiin teemoihin olisi vaatinut paljon enemmän aikaa käytettävissä oleviin resursseihin nähden. Työstä olisi näin ollen tullut myös todella laaja kokonaisuus.

Mielestäni onnistuin tekemään opinnäytetyöstäni Vantaan erityisopetuksen ja Silkin-pajan toiminnan kehittämisen kannalta tarkoituksenmukaisen. Kehitettäväksi aiheeksi nousi vanhempien osallisuuteen kannustaminen nuoren koulunkäynnin tukemisessa. Päätöksen siitä, mitä kehittämisestä vastaava henkilö, ryhmä tai yhteisö ottaa käyttöönsä tämän opinnäytetyön tuloksista jää nähtäväksi. Arvioidessaan omaa työtään, he voivat verrata opinnäytetyön yhteisiä tuloksia omaan mielipiteeseensä.

## 8.1 Opinnäytetyön tulosten pohdinta

Tuloksista voidaan nähdä kehittämistarpeen olevan vanhempien tuen ja vaikuttamisen halukkuuden nuoreen perusopintojen aikana. Vanhempien aktivointi nuorten tukemiseen on haastavaa. Vanhempien osallisuuden lisäämisen nuoren kouluopintoihin tiedetään olevan vaikeaa niin, että vanhempi olisi koulupäivän aikaan toiminnassa mukana. Nuoren ja vanhemman yhtäaikainen oleminen koulupäivänä ei Silkin-pajan kouluyhteisössä toteudu, koska esimerkiksi koululuokan koko rajoittaa liian suuren henkilömäärän osallistumisen. Lisäksi nuoren halu itsenäistyä vanhemman tai kodin tuesta vaikuttaa niin, ettei nuori halua olla samaan aikaan koulussa, kun vanhemmat ovat siellä. Tuolloin

vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö jäisi koulunpäivän jälkeen tapahtuvaksi tai moniammatillisen verkoston tehtäväksi.

Silkin-pajan henkilöstöllä tulisi olla mahdollisuus saada nuorta koskevista koulu-elämään liittyvistä asioista tietoa mahdollisimman paljon, jotta tuki nuoren opintojen loppuunsaattamiseksi toteutuisi. Nuoren motivaatioon käydä koulua vaikuttaa moni koulun ulkopuolinen tekijä. Muina tekijöinä voisivat olla nuoren fyysis-, psyykkis- ja sosiaalinen kehitys, suhde vanhempiin, kaverisuhteet tai vapaa-aika. Nämä tekijät, joko ovat nuoren kohdalla kunnossa tai sitten ne aiheuttavat nuorelle henkilökohtaisia vaikeuksia. Koska nuoren avuntarve voi olla moninainen, tulisi avustavan yhteisön tuolloin olla monitahoinen. Moniammatillisen verkoston ammattitaidon avulla ja yhteistyöllä Silkin-pajan opetushenkilöstön kanssa kyettäisiin auttamaan nuorta koulunkäynnissä sekä tukemaan vanhempia vanhemmuudessa nuoren koulunkäyntiin liittyvissä asioissa.

Tuloksia tarkasteltaessa teema-alueessa ”vanhempien ja perheiden osallistuminen nuoren opintoihin” tuli ”en ole asiasta mitään mieltä” neljä vastausta. Aihealueet käsittelivät vanhempien osallisuutta, vaikuttamista ja tukea nuorelle. Verratakseni edellä mainittuja väittämien aihealueita ja muiden teema-alueiden väittämiä, joissa mielipiteet jakautuivat selvemmin puolesta tai vastaan. Olivatko väittämäni epämääräisiä vai eikö vastaajilla todella ollut asiasta mitään mieltä? Mielestäni opetushenkilöstöllä ja moniammatillisella työyhteisöllä tulisi olla tietoisuus siitä, kuinka ja miten paljon vanhemmat todellisuudessa ovat nuoren opintojen tukena.

Vaikkakin peruskoulujärjestelmän tarkoituksena on ollut mahdollistaa tasavertainen mahdollisuus oppimiseen ja jatkokoulutukseen pääsemiseen, on heikosti menestyvien nuorten tilanne joskus ongelmallinen. On kuitenkin tärkeää, että nuori kokee olevansa osaava ja menestyvä opinnoissaan omien henkilökohtaisten resurssiensa pohjalta. Silkin-pajan erityisopetuksen tarkoitus on tukea 13–18-vuotiasta nuorta yltämään mahdollisimman hyvään tulokseen opinnoissaan ja saavuttaa päättötodistus sekä hakeutua toisen asteen jatko-opintoihin. Jatko-opinnoilla ja koulutuksella yleensä on suotuisa vaikutus tulevaisuudessa työllistymistä ajatellen.

Silkin-pajassa käytettävät erityisopetuksen menetelmät, jotka pohjautuvat erityisopetus suunnitelman perusteisiin, toimivat myös sosiaalipedagogisten toimintatavoitteiden pohjalta. Nuoren onnistuminen henkilökohtaisten ongelmien ratkaisemisessa, omien tavoitteiden saavuttamisessa ja tavallaan menestys oman elämän ohjaamisessa luo pohjaa

nuoren hyvälle identiteetille ja hyvinvoinnille. Hän oppii kohtaamaan elämässä vastaan tulevia vaikeuksia ja ratkaisemaan niitä tulevaisuutensa kannalta ennaltaehkäisevästi. Toiminnallaan Silkin-paja auttaa nuoren tulevaisuuden kehitystä positiivisempaan suuntaan ja näin osaltaan vähentää syrjäytymisriskiä. Auttaessaan yhden nuoren arkea toiminta kohdistuu yhtäaikaaisesti myös luokassa oleviin muihin nuoriin, mikä osaltaan on tuolloin yhteisöllisyyteen tukemista.

Silkin-pajan erityisopetuksessa on oppilaalle, yhdessä vanhempien ja opetushenkilöstön kanssa, luotu mahdollisuus arvioida omia oppimisen taitoja sekä haasteita. Ohjantaryhmän ja moniammatillisen verkoston vuorovaikutuksen kautta opetushenkilöstöllä on tiedossa nuoren resurssit ja kuntoutuksen tarve. Näiden kuntoutuksellisten tarpeiden pohjalta HOJKS:n laaditaan tavoitteet, joilla nuoren on mahdollista suoriutua peruskoulusta.

HOJKS laadittaessa nuorelle muodostuu käsitys suunnasta, johon hän perusopinnoissaan pyrkii ja samalla hänellä on mahdollisuus pohtia yhdessä erityisopettajan ja vanhemman kanssa keinoja, joilla tavoitteisiin pääsee. Osallistumalla opiskelunsa suunnitteluun ja sen onnistuneisuuden arviointiin, nuorelle kehittyy taito jäsentää omat oppimisenkeinot ja hyödyntämään niitä opiskelussaan. Tämän saavuttaakseen nuori tarvitsee ensin tukea opetushenkilöstöltä, jotta voi myöhemmin toimia itsenäisesti. Positiivisten oppimiskokemusten kautta nuori muodostaa paremman käsityksen itsestään, identiteetti vahvistuu ja motivaatio koulunkäyntiin lisääntyy.

Oppilasmäärä on tukitoimenpiteenä otettu huomioon Silkin-pajan erityisopetuksen pienryhmässä. Oppilaan yksilöllinen havainnointi pienessä luokassa on helpompaa ja oppilas saa nopeammin tarvitsemansa johdonmukaisen tuen. Henkilöstön on mahdollista tarkastella oppilaan edistymistä tai taantumaa sekä mahdollisuutta selviytyä HOJKS:ssa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. HOJKS arvioidaan ja muutetaan tarvittaessa, jotta tuki kullekin oppilaalle olisi ajankohtaista. Opetusmenetelmiä ja toimintamallia arvioimalla ja muuntamalla esimerkiksi käytännönläheisemmiksi, luodaan oppimista ja koulumenestystä niillekin oppilaille, joiden arki on haastavaa ja pelkkä kouluun meno vaatii kannustusta.

Silkin-pajan opetushenkilöstö keskustelee yhteistyössä vanhempien kanssa nuoren koulun käynnistä tai vaikeuksista aina tarvittaessa. Vanhempien mielipiteellä, näkemyksellä ja osallistumisella nuoren kasvatuksellisiin keskusteluihin on nuoren ja koulun kannalta

suuri merkitys. Heidän kasvatuservoja ja -menetelmiään pidetään nuorelle oikeana. Avoimella dialogilla vanhempien kanssa saadaan koulun ja vanhempien yhteistyö tehostumaan ja toimimaan reaaliajassa. Vanhemmat voivat olla mukana HOJKS keskusteluissa. Tällöin korostuu opiskelupaikan luoma vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuus.

Moniammatillisen työyhteisön tuella nuoren eri elämänosa-alueita voidaan tukea jo perusopintojen aikana. Nuoren identiteetin kehittymiseen ja tukemiseen ei riitä yhden ammattiryhmän osaaminen. Nuoren apuna on oltava laajempi ammattikunta ja toimijoiden välinen rakentava dialogilla nuoren ongelmista ja henkilökohtaisesta tuen tarpeesta. Mielestäni nuoren, vanhempien ja yhteistyötahojen kanssa käytävällä dialogisuudella edistetään nuoren selviytymistä perusopinnoissa sekä peruskoulun jälkeen. Puuttamalla aikaisessa vaiheessa koulunkäyntiin liittyviin ongelmiin ja auttamalla nuoren ollessa vielä aikuisen auktoriteetin vaikutuksessa voidaan syrjäytymisen mahdollisuuteen vaikuttaa ennakoivasti.

Moniammatillisen työyhteisön avulla toimivalla Silkin-pajan kaltaisella eriytettyllä toiminnalla, jossa opetustyön lisäksi pystytään ehkäisemään syrjäytymisriskiä myös koulun ulkopuolisten elämänosa-alueiden tukemisella, on tulevaisuudessa varmasti tarvetta. Vantaan kaupungin sivistystoimi on osaltaan jo osannut ottaa huomioon tilanteen antamalla Silkin-pajan erityisopetuksen pienryhmän toiminnalle ryhmärahopäätöksen, joka mahdollistaa toiminnan jatkumisen. Toivottavasti opinnäytetyöni herättää mielenkiintoa nuorten syrjäytymisriskin ennaltaehkäisyssä auttavien jo toiminnallisten menetelmien sekä suunnitteilla olevien toimintastrategioiden tärkeydestä ja lisää mielenkiintoa jatkotutkimuksiin esimerkiksi vanhempien osallisuudesta kannustaa ja tukea nuoren koulunkäynnin tukemisessa.



## LÄHTEET

- Eriksonin, H. Erik 1966: Nuori Luther. Psykoanalyttinen ja historiallinen tutkimus. Suomentanut Kai Kaila Amerikkalaisesta alkuteoksesta. Young Man Luther. 1962. Oy Weilin Göös Ab:n Kirjapaino. Helsinki 1966.
- Eskola, J. & Suoranta, J.: 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Gummerus.
- HE 62/2007 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2008 talousarvioksi. <[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/?\\${APPL}=akirjat&\\${BASE}=akirjat&\\${THWIDS}=0.4/1216792684\\_512099&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/?${APPL}=akirjat&${BASE}=akirjat&${THWIDS}=0.4/1216792684_512099&${TRIPPIFE}=PDF.pdf)> . Helsinki. Edita Prima Oy.
- Heikkilä, Tarja 2004: Tilastollinen tutkimus. 5. Uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Henkilötietolaki 1999/523: 2 Luku. 8§ mom. 1. kohta 1.
- Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2000: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula: 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Kustannusyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Päivi – Sajavaara, Paula 2007: Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hämäläinen, Juha 2000. Sosiaalipedagoginen strategia koulutuksesta ja työstä syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhan alla elävien nuorten auttamiseksi. Kuopion kaupungin painatuskeskus. Kuopio.
- Hämäläinen, Juha & Kurki, Riitta 1997: Sosiaalipedagogiikka. WSOY – kirjapainoyksikkö. Porvoo 1997.
- Kronqvist, Eeva-Liisa & Pulkkinen, Minna-Leena. 2007. Kehityspsykologia – Matkalla muutokseen. WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Kurki, Leena – Nivala, Elina – Sipilä-Lähdekorpi, Pirkko 2006: Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Finn Lectura.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007: Laadullinen terveystutkimus. Helsinki. Edita
- Lahtinen, Sinikka 2007: Erityisluokkien oppipaikoista päättäminen. Vantaan fi-verkkotoimitus. Vantaan kaupunki. Päivitetty 22.1.2007. <<http://www.vantaa.fi/>>. Luettu 10.12.2007.
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812: 2 Luku.10§. 1–2mom.

- Linnakangas Ritva & Suikkanen Asko 2004: Varhainen puuttuminen. Mahdollisuus nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2004/7. Helsinki.
- Lipponen, Paavo 2002: Toimenpideohjelma nuorten osallisuuden edistämiseksi. Pääministeri Paavo Lipposen asettaman johtoryhmän toimenpide-ehdotukset 2002.
- MOTV 2007: Menetelmäopetuksen valtakunnallinen tietovaranto. Mitta-asteikot ja mitaustaso. Luotu 18.02.2007  
<<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/mittaaminen/ominaisuudet.html#asteikot>> .  
Luettu 22.07.2008
- Metso Tuija 2004: Koti, Koulu ja Kasvatus – kohtaamisia ja rajankäyntejä. Suomen Kasvatustieteellinen Seura. Painosalama Oy, Turku.
- Metsämuuronen, Jari 2003: Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki. International Methelp.
- Metsämuuronen, Jari 2006: Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Mönkkönen, Kaarina 2007: Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Paavilainen, Leena. 2007. Sosiaalityöntekijä. Helsingin ja uudenmaan sairaanhoitopiirin alainen Helsingin yliopistollinen keskussairaalan. Lasten ja nuorten psykiatrian poliklinikan Tikkurilan toimipiste. Haastattelu 7.9.2007.
- POPS 2004: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki. Opetushallitus.
- Perusopetuslaki. 21.08.1998/628: 1 Luku. 3§. 2 mom.; 2 Luku. 4§. 3 mom.; 4 Luku. 11§ 1 mom., 17§. 2-3 mom.; 7 Luku. 25 §. 1 mom., 30§. 2 mom. Luettu 17.8.2008.
- Pirttiniemi, Juhani 2000: Koulukokemukset ja koulutusratkaisut. Peruskoulun vaikuttavuuden tarkastelu oppilasnäkökulmasta. Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 168. Helsingin yliopisto. Helsinki.
- Rönkä, Anna – Viherkoski, Johanna – Litsilä, Riikka – Poikkeus, Anna-Maija 2002: Nuoret ja vanhemmat perhesuhteiden muutoksessa. Teoksessa Rönkä, Anna – Kinunen, Ulla (toim.): Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: Ps-kustannus, 51–57.
- Sarajärvi, Anneli – Tuomi, Jouni 2002: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus.
- Sarsama, Pasi 2007: Opettaja. Vantaa, Silkin-paja. Haastattelu 23.10.2007.
- Simonkylän koulu 2007: Esittely. Meidän koulu. Erityisopetus. Vantaan kaupunki. Siivistystoimi. <<http://www.edu.vantaa.fi/simoya/esittely.html>>. Luettu 10.12.2007.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2006: Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta, koe-eläintoiminnan yhteistyöryhmä, biotekniikan neuvottelukunta ja

geenitekniikan lautakunta. Verkkodokumentti. Helsinki 2006.

<<http://www.tenk.fi/JulkaisutjaOhjeet/TutkimuksenEettinenArviointiSuomessaFIN-SVE.pdf>>. Luettu 20.12.2007.

Vainio, Riitta 2008: Syrjäytyneiden nuorten joukko kasvaa vuosi vuodelta. Helsingin Sanomat. A 4. Kotimaa. 17.3.2008.

VERSO 2004: Vantaan perusopetuksen erityisopetuksen ohjeistus. Vantaan kaupunki. Sivistystoimi.

POOPS 2005: Vantaan perusopetuksen opetussuunnitelma. Vantaan kaupunki. Sivistystoimi.

Vilka Hanna 2005: Tutki ja kehitä. Otavan Kirjapaino Oy.

Virtanen, Petri 2007: Arviointi, arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen. Helsinki. Edita Prima Oy.

## LIITTEET

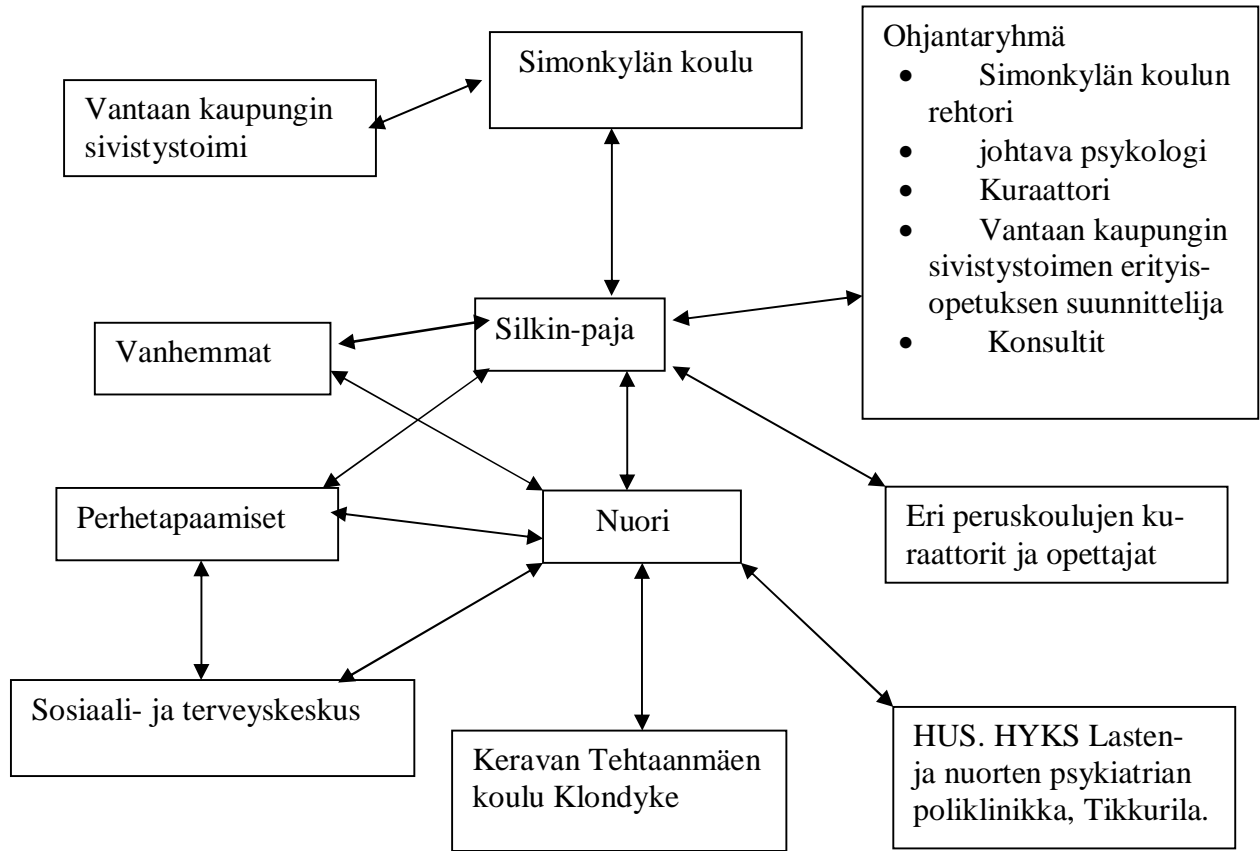
Liite 1. KUVIO 1. Silkin-pajaan vaikuttavat eri yhteistyötahot ja organisaatiot

Liite 2. Tutkimuslupa



Liite 3. Kysely Silkin-pajan työntekijöille ja ohjantaryhmälle sekä muille Silkin-pajan toimintaan vaikuttaneille.

Liite 4. Saatekirje Silkin-pajan opetus- ja ohjantaryhmän henkilöstölle sekä muille Silkin-pajan toimintaan vaikuttaneille.

## Silkin-pajaan vaikuttavat eri yhteistyötahot ja organisaatiot



KUVIO 1. Silkin-pajaan vaikuttavat eri yhteistyötahot ja organisaatiot. Nuolet kuvaavat vaikuttavuuden suuntaa. Tekijänä Kirjavainen, Harri (2007) Sarsama, Pasin haastattelun pohjalta 23.10.2007.

VANTAA KAUPUNKI SIVISTYSTOIMI		VANTAA KAUPUNKI SIVISTYSVIRASTO		Numero 82	
15.06.2007 klo Dno KPK 3132/2007 Dkaava 092					
Hakija	Nimi		Harri Kirjavainen		
	Arvo, ammatti		Opiskelija / Lastenhoitaja		Puhelinnumero
	Lähiosoite		[REDACTED]		Postinumero ja -toimipaikka
				01300 Vantaa	
Tutkimus	Tutkimuksen nimi				
	Tikkurilan Silkin-pajan toimintamalli 13-18 vuotiaan nuoren apuna peruskoulun oppimäärän saavuttamiseksi				
	Tutkimuksen tarkoitus/tavoite				
	Tutkimuksella pyrin löytämään vastauksen siihen, miten Silkin-pajan toimintamalli ja eri yhteistyötahojen kanssa tehtävä yhteistyö edesauttaa nuoria saavuttamaan peruskoulun oppimäärän				
	Tutkimus on				
	<input checked="" type="checkbox"/> seminaarityö <input type="checkbox"/> pro gradu <input type="checkbox"/> lisensiaattityö <input type="checkbox"/> väitöskirja <input type="checkbox"/> muu, mikä				
	Oppilaitos tai tutkimuslaitos		Tutkimuksen ohjaaja		
	Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadia		Tuija Strandén-Mahlamäki. Lehtori Kirsi lautala. Lehtori		
	Tutkimuksen kohde Vantaalla (esim. koulu, oppilaitos)				
	Simonkylän koulun alainen Silkin-paja				
Tutkimuksen tekemisestä on sovittu yksikön johtajan tai vastaavan kanssa					
Silkin-pajan erityisopettajien Pauli Sarsaman, Pasi Sarsaman ja Vantaan kaupungin sivistystoimen erityisopetuksen suunnittelija Eero Väätäisen kanssa.					
Otoksen koko					
Silkin-pajassa opiskelevat ja jo valmistuneet oppilaat, sen toimintavuosien aikana mukana olleita ohjantarvryhmän jäseniä, opettajia, erityisopettajia ja ammattiauttajia.					
Käytettävät tutkimusmenetelmät					
Äänityslaitteilla tehtävä teemahaastattelu, Kyselylomake ja havainnointi.					
Tutkimuksen toteuttamisaika					
15.8.2007 - 30.3.2008					
Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika					
30.3.2008					
Hakemuksen liitteet	<input checked="" type="checkbox"/> tutkimussuunnitelma <input checked="" type="checkbox"/> kyselylomake <input checked="" type="checkbox"/> haastattelurunko				
Allekirjoitus	Päiväys		Hakijan allekirjoitus		
	19.6.2007		 Harri Kirjavainen		
Päätös	Tutkimuslupa		Päiväys ja päätöksentekijä		
	<input checked="" type="checkbox"/> myönnetään <input type="checkbox"/> ei myönnetä		 Tuija Strandén-Mahlamäki		

531124 (12/06)

Tutkimuksen tekeminen edellyttää, että asiasta sovitaan yksikön johtajan tai vastaavan kanssa ja mikäli kyseessä on alle 18-vuotiaita koskeva tutkimus, pyydetään tarvittaessa huoltajan suostumus. Tutkimuksella kerättyjä tietoja saa käyttää vain tutkimustarkoituksiin. Tutkijat ovat lain mukaan salassapitovelvollisia tutkimuksessa tietoonsa saamien yksilöä tai perhettä koskevien asioiden suhteen.

Hakemuksen liitteet voi lähettää sähköpostilla osoitteeseen: [kirjaamo.sivistystoimi@vantaa.fi](mailto:kirjaamo.sivistystoimi@vantaa.fi)

Kopio valmiista tutkielmasta tiivistelmineen lähetetään osoitteeseen:

Vantaan kaupunki, Sivistystoimi/kirjaamo, Asematie 6 A, 01300 VANTAA.

Kysely Silkin-pajan työntekijöille ja ohjantaryhmälle sekä muille Silkin-pajan toimintaan vaikuttaville.

### Perustiedot kyselykaavakkeen täyttäjistä

#### Rastita oikea vaihtoehto ja täydennä

Sukupuoli mies \_\_ nainen \_\_. Kansalaisuus, ellei suomen \_\_\_\_\_.  
Ammattinimike \_\_\_\_\_

#### Ikä

18-27 v	
28-37 v	
38-47 v	
48-57 v	
58- v	

#### Omia lapsia

Kyllä	
Ei	

#### Työvuodet Silkin-pajan toiminnassa mukana olleena

3-4 v	
5-6 v	
7-8 v	
9- v	

#### Työvuodet Silkin-pajan ohjantaryhmässä vaikuttaneena

1-2 v	
3-4 v	
5-6 v	
7-8 v	
9- v	

#### Toimintamuoto jolla vaikutan Silkin-pajan toimintaan

Erityisopettaja Silkin-pajan toimipisteessä	
Tuntiopettaja Silkin-pajan toimipisteessä	
Silkin-pajan ohjantaryhmän jäsen	
Silkin-pajan toimintaan vaikuttava yhteistyötaho	
Silkin-pajaan henkilökuntaa konsultoiva henkilö	
Jonkun muun toimipisteen työntekijä, joka vaikuttaa Silkin-pajassa opiskelevien nuorten elämään	

**Osoissa Nuoret ja Perhe**

Valitse kysymyksistä mielestäsi oikea vaihtoehto:

1. En ole ollenkaan samaa mieltä asiasta
2. Olen jonkin verran erimieltä mieltä asiasta
3. En ole asiasta mitään mieltä
4. Olen jonkin verran samaa mieltä asiasta
5. Olen täysin samaa mieltä asiasta

<b>Nuoret</b>					
1. Silkin-pajan toimintatapa tukee Silkin-pajaan valittujen nuorten oppimista	1	2	3	4	5
2. Silkin-pajan toiminta nykyisessä muodossa tulisi säilyttää	1	2	3	4	5
3. Silkin-pajan nuoret opiskelijat pystyvät opiskelemaan normaali peruskoulu yhteisössä	1	2	3	4	5
4. Silkin-paja voi turvata henkilökohtaisemman opetuksen siellä opiskeleville nuorille kuin normaali peruskoululuokassa olisi mahdollista	1	2	3	4	5
5. Silkin-pajan toimintamalli soveltuu siellä opiskeleville nuorille vähäisen opiskelija määrän vuoksi	1	2	3	4	5

<b>Perhe</b>					
6. Silkin-pajassa opiskelevien nuorten vanhemmat voivat osallistua lastensa opetuksen seuraamiseen	1	2	3	4	5
7. Nuorten vanhemmat voivat vaikuttaa nuorten opiskelutoimintaan riittävästi	1	2	3	4	5
8. Silkin-pajan moniammatillinen työyhteisö voi riittävästi tukea perhettä, jotta nuoren opiskelijan opiskelu peruskoulussa olisi mahdollisimman onnistunut.	1	2	3	4	5
9. Perheen vanhemmat ovat kertoneet lastensa opiskelun onnistuvan paremmin kuin normaali peruskoulu yhteisössä	1	2	3	4	5
10. Silkin-pajan opiskelevien nuorten vanhemmat tukevat lapsiaan riittävästi opiskelussa	1	2	3	4	5
11. Vanhemmat osallistuvat riittävästi nuoriin liittyviin keskusteluihin, jotka koskevat oppilaan asioita Silkin-pajassa.	1	2	3	4	5

**Osoissa Nuoren tulevaisuus ja Henkilökunta ja sen riittävyys**

Valitse kysymyksistä mielestäsi oikea vaihtoehto:

1. En ole ollenkaan samaa mieltä asiasta
2. Olen jonkin verran erimieltä mieltä asiasta
3. En ole asiasta mitään mieltä
4. Olen jonkin verran samaa mieltä asiasta
5. Olen täysin samaa mieltä asiasta

<b>Nuoren tulevaisuus</b>					
12. Pitääkö Silkin-pajan toimintamallia muuttaa	1	2	3	4	5
13. Silkin-pajan toimintamallilla voidaan ehkäistä nuorten mahdollista syrjäytymistä yhteiskunnasta	1	2	3	4	5
14. Silkin-pajassa luodaan nuorelle mahdollisuus päästä toisen asteen ammatilliseen koulutukseen peruskoulun päättötodistuksen saamisen jälkeen.	1	2	3	4	5
15. Taidot, joita Silkin-pajan toimintamalli antaa opiskelijoille, edesauttaa nuoria selviytymään peruskoulusta valmistumisen jälkeen.	1	2	3	4	5

<b>Henkilökunta ja sen riittävyys</b>					
16. Silkin-pajan nuorten asioita hoitaa nykyisin liian vähän ammattiauttajia	1	2	3	4	5
17. Silkin-pajan nuorten asioita käsittelevässä työryhmässä on oikeat ammattikunnat edustettuina?	1	2	3	4	5
18. Silkin-pajan ohjantaryhmä on riittävän moniammatillinen, jotta nuorten kasvunkehitystä voitaisiin tukea mahdollisimman monipuolisesti	1	2	3	4	5
19. Nuorta auttava henkilökunta saadaan nopeasti kokoon kutsuttua yhteisiä palavereita varten, jotta opiskelu ei hidastuisi.	1	2	3	4	5
20. Yhteistyö Silkin-pajan toimintaan vaikuttavien eri ammattikuntien kanssa toimii tehokkaasti, jotta nuori saisi mahdollisimman hyvän tuen opiskeluihinsa	1	2	3	4	5
21. HUS:n osuutta Silkin-pajan toiminnassa tulisi lisätä	1	2	3	4	5
22. Klondyken osuutta Silkin-pajan toiminnassa tulisi lisätä	1	2	3	4	5
23. Silkin-pajan opettajat saavat riittävästi tietoa oppilaiden oppimiseen vaikuttavista lääkinnällisistä hoidoista.	1	2	3	4	5
24. Silkin-pajan opettajat saavat riittävästi tietoa sosiaalitoimelta oppilaitaan, mikäli tieto on tärkeää nuoren oppimisen kannalta.	1	2	3	4	5
25. Toimintaa Vantaan sosiaali- ja terveystieteiden ja Silkin-pajan välillä tulisi lisätä	1	2	3	4	5
26. Tiedonkulkua Vantaan sosiaali- ja terveystieteiden ja Silkin-pajan välillä tulisi lisätä	1	2	3	4	5



**Jatko vastaukset**

Mikäli vastasit kohtaan 12 täysin samaa mieltä, niin kerrotko millä lailla Silkin-pajan toimintamallia tulisi muuttaa?

---

---

---

Mikäli vastasit kohtaan 17 täysin eri mieltä, niin kerrotko millaisten ammattikuntien ammattitaitoa tulisi lisätä Silkin-pajan toiminnassa?

---

---

---

**SAATEKIRJA SILKIN-PAJAN OPETUS- JA OHJANTARYHMÄN HENKI-  
LÖSTÖLLE SEKÄ MUILLE SILKIN-PAJAN TOIMINTAAN VAIKUTTA-  
NEILLE.**

Olen Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian sosiaalialan sosionomiopiskelija. Olen valinnut tutkimuksen lähtökohdaksi aiheen ”*Tikkurilan Silkin-pajan toiminta 13-18 vuoti-  
aan nuoren apuna peruskoulun oppimäärän saavuttamiseksi*”. Arvioivalla tutkimuksella pyrin kuvaamaan Silkin-pajan toimintamallia ja eri yhteystahojen kanssa tehtävän yhteistyön tärkeyttä nuorten kannalta, jotta nuoret saisivat peruskoulun päättötodistuksen. Tutkimuksen ohjaajana toimii lehtorit Tuija Strandén-Mahlamäki ja Kirsi Lautala.

Tutkimukseeni olen valinnut Vantaan kaupungin sivistystoimen, Simonkylän koulun, erillisessä toimipisteessä toimiva Silkin-pajan toimiyksikkö. Toivon, että voisitte vastata liitteenä tulevaan kyselyyn. Kysely tapahtuu kyselylomakkeella. Vastaukset voitte palauttaa kirjallisessa muodossa kirjeitse postin kuljetettavana tai kaupungin sisäisessä postissa alla olevaan osoitteeseen syyskuun 2007 mennessä:

Simonkylän koulu.  
Silkin-paja/ Harri Kirjavainen.  
Koivukyläntie 52,  
01350 Vantaa

Tutkimuksen onnistumisen vuoksi on tärkeää, että mahdollisimman moni vastaa kyselyyn. Tutkimuksen avulla on mahdollista saada arvokasta tietoa siitä, millä lailla Silkin-paja toimii tällä hetkellä, tai toisaalta, esimerkiksi millaista tietoa tai yhteistyötä tarvitaan lisää. Tutkimuksesta ja itse kyselystä on mahdollista lähettää palautetta tai kysymyksiä tutkimuksen suorittajalle.

Aineiston käsittely tapahtuu luottamuksellisesti, niin ettei vastaajien tietoja tai tutkimustuloksia pystytä yhdistämään tiettyyn henkilöön. Kyselytiedot tulevat ainoastaan tutkimuksen suorittajan omaan käyttöön opinnäytetyötäni varten.

Kiitän etukäteen osallistumisestanne tähän tutkimukseen!

Harri Kirjavainen  
Sähköpostiosoite

